

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Економічний факультет

Кафедра фінансів

ДИПЛОМНА РОБОТА

ОР – бакалавр

на тему: **«Підтримка фінансової стійкості банків в умовах війни»**

Виконала: студентка II курсу, групи ФБСст-21

спеціальності:

072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Марич Ілона Тарасівна

Керівник: к.е.н., доцент кафедри фінансів

Мацьків В.В.

Рецензент: к.е.н., доцент кафедри підприємництва,

торгівлі та прикладної економіки

Романюк Т.М.

Зміст

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1.....	6
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ТА... 6	
НАДІЙНОСТІ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ	6
1.1. Сутність фінансової стійкості та надійності банківської установи	6
1.2. Методичні підходи до оцінювання фінансової стійкості та надійності банківської установи	10
1.3. Концептуальні засади щодо забезпечення фінансової стійкості та надійності комерційних банків в умовах воєнного стану	16
РОЗДІЛ 2.....	20
АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ТА НАДІЙНОСТІ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ НА ПРИКЛАДІ АТ КБ «ПРИВАТБАНК».....	20
2.1. Загальна характеристика АТ КБ «ПриватБанк» та його місця в банківській системі України.....	20
2.2. Оцінювання показників фінансового стану АТ КБ »ПриватБанк»	29
2.3. Інтегральна оцінка фінансової стійкості та надійності банку АТ КБ «Приватбанк»	32
РОЗДІЛ 3.....	41
ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТА ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ.....	41
3.1. Механізми забезпечення фінансової стійкості та прибутковості АТ КБ «ПриватБанк» на основі моделі стрес-тестування	41
3.2. Обґрунтування заходів щодо досягнення оптимальних параметрів фінансової стійкості та надійності банку в умовах воєнного стану	48
ВИСНОВКИ	60
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	64
Додатки	70

ВСТУП

Зміни в економічному середовищі України суттєво впливають на вектор і швидкість розвитку банківської системи, яка демонструє ознаки динамізму та зростаючої конкурентоспроможності. В сучасних умовах оцінка фінансової стійкості банків є важливим завданням, яке прагнуть вирішити державні органи, фінансові установи та комерційні організації. Їхньою метою є розробка критеріїв, що дозволять здійснювати порівняння банків за рівнем фінансової стабільності.

Існуючі підходи до оцінки фінансової стійкості та довіри до банків різняться за кількістю врахованих факторів, що входять до системи коефіцієнтів, яка характеризує різні аспекти фінансової стійкості, контрольні пороги тощо. Однак поточні інструменти оцінки переважно орієнтовані на використання самими банками і не можуть об'єктивно оцінити стабільність окремих банків або банківської системи загалом на основі відкритої інформації, яка є достатньо достовірною для всіх учасників ринку.

Тому особливо важливим є дослідження методичних підходів до оцінки фінансової стійкості банків в контексті наявного інформаційного простору. Конструктивна роль таких досліджень полягає у зосередженні на розробці комплексного методичного та інформаційного забезпечення для оцінки фінансової стійкості банків в умовах економічної нестабільності та ризиків. Також важливим є пошук можливих шляхів визначення динамічної фінансової стійкості банків, що дозволить підвищити точність та об'єктивність оцінки.

Проблемам фінансової стійкості банків та її оцінки присвячено праці багатьох провідних зарубіжних і вітчизняних учених, таких як Амелін І.Є., Батракова Л.Г., Лаврушин О.І., Панова Г.С., Мороз А.М., Кочеткова В.М., Пересада А.А., Єпіфанов А.О., Сало І.В., Савлук М.І., Крилова О.В., Єрмошкіна О.В., Соляник Л.Г. та інші. Водночас, теорія та практика забезпечення фінансової стабільності та довіри до комерційних банків свідчать, що деякі аспекти цього питання залишаються недостатньо дослідженими і потребують

подальшого вивчення.

Зокрема, не достатньо досліджено комплексні методи оцінки якісних та кількісних характеристик фінансової стійкості в умовах конкуренції, а також відсутній системний підхід до її аналізу. Питання створення ефективного механізму прогнозування ресурсної бази банку потребує додаткового обґрунтування з метою забезпечення належного рівня фінансової стабільності та прибутковості.

Вирішення цих проблем є важливим для забезпечення фінансової стійкості банків, що зумовлює актуальність теми, мети та завдань даної кваліфікаційної роботи. Дослідження спрямоване на розробку теоретичних та практичних підходів, що дозволять підвищити точність та об'єктивність оцінки фінансової стійкості банків в умовах сучасного економічного середовища.

Метою даного дослідження є узагальнення та розвиток науково-методичних основ, а також розробка інструментарію та практичних рекомендацій щодо забезпечення фінансової стійкості та надійності АТ КБ «ПриватБанк».

Для досягнення поставленої мети було вирішено такі науково-практичні задачі:

- розглянути сутність фінансової стійкості та надійності банківської установи;
- дослідити методичні підходи до оцінювання фінансової стійкості та надійності банківської установи;
- визначити концептуальні засади щодо забезпечення фінансової стійкості та надійності комерційних банків в умовах воєнного стану;
- провести загальну характеристику АТ КБ «ПриватБанк» та його місця в банківській системі України;
- провести оцінювання показників фінансового стану АТ КБ «ПриватБанк»;
- здійснити інтегральну оцінку фінансової стійкості та надійності банку АТ КБ «Приватбанк» ;

–дослідити механізми забезпечення фінансової стійкості та прибутковості АТ КБ «ПриватБанк» на основі моделі стрес-тестування;

– обґрунтувати заходи щодо досягнення оптимальних параметрів фінансової стійкості та надійності банку в умовах воєнного стану;

Предметом дослідження є теоретико-методичні і практичні аспекти оцінювання, прогнозування фінансової стійкості та надійності комерційного банку на прикладі АТ КБ «ПриватБанк».

Об'єктом дослідження є процеси забезпечення фінансової стійкості та надійності комерційного банку в умовах невизначеності, зокрема в умовах воєнного стану.

Методологічною основою дослідження є комплекс загальнонаукових та спеціалізованих підходів і методів, зокрема діалектичний метод для встановлення причинно-наслідкових зв'язків між явищами та процесами в банківській сфері, які відбуваються в економічному контексті, та системний підхід до вивчення сутності фінансової стійкості та надійності. Для оцінки сучасного стану фінансової стійкості та надійності банків, а також для вивчення управлінських процесів були застосовані методи аналізу та синтезу, індукції та дедукції, аналогії та екстраполяції, узагальнення, а також статистичні, табличні, графічні та економіко-математичні методи.

Інформаційною базою дослідження виступають теоретичні та науково-практичні праці вітчизняних і зарубіжних учених, законодавчі акти України, нормативні документи та статистичні матеріали Національного банку України, статистичні показники діяльності банків України, матеріали Асоціації українських банків, а також бухгалтерська та фінансова звітність АТ КБ "ПриватБанк".

Бакалаврська робота включає вступ, три основні розділи, висновки, список використаних джерел та додатки. Загальна кількість сторінок роботи становить 68 на яких розміщено 5 таблиць, 18 рисунків і 2 додатки. Список літератури складається 67 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ТА НАДІЙНОСТІ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

1.1. Сутність фінансової стійкості та надійності банківської установи

Стабільна банківська система є однією з ключових складових національної економіки будь-якої країни. Наразі одним із факторів, що впливають на довіру до банківської системи, є стабільність економіки країни.

На сьогодні банківський сектор України розвивається та функціонує в умовах пандемії коронавірусу та економічної нестабільності. Це значно впливає на стійкість та ефективність банківської діяльності, що призводить до недовіри з боку економічних суб'єктів до банківських установ.

Всі сектори економіки отримують значний обсяг ресурсів завдяки високому рівню надійної платоспроможності банків та ефективному розвитку банківської системи і її ресурсного потенціалу.

Перш ніж розглянути концепцію "фінансової стійкості" комерційних банків, необхідно дослідити основні теоретичні аспекти поняття "стійкість". Термін "стійкість" використовується в різних дисциплінах, не лише в економіці. Це поняття досліджується протягом багатьох років у природничих, гуманітарних і технічних науках. Зокрема, в екології "стійкість" означає "здатність екосистеми зберігати свою структуру і функціонування під впливом зовнішніх факторів".

Термін «надійність», як правило, трактується залежно від контексту, в якому він розглядається. Кожен дослідник підходить до визначення сутності фінансової стійкості по-своєму. Нижче наведено визначення фінансової стійкості, представлене різними авторами.

На думку Крухмаль О.В. [33], фінансова стійкість передбачає здатність системи протистояти зовнішнім факторам впливу. Цалко Ю.С. [27] вважає, що

фінансова стійкість – це стан активів підприємства, який гарантує достатню платоспроможність. Савицька Г.В. стверджує, що фінансова стійкість – це здатність суб'єкта господарювання функціонувати і розвиватися, зберігаючи рівновагу своїх активів і пасивів у змінюваному зовнішньому та внутрішньому середовищі, що забезпечує його постійну платоспроможність та інвестиційну привабливість у межах допустимого рівня ризику [3]. Ковальов А.І. та Привалов В.П. вважають, що фінансова незалежність підприємства, тобто здатність оперувати власними коштами, – це достатня фінансова забезпеченість процесу без переривання діяльності [4]. Павловська О.В. та Фролова Т.О. трактують фінансову стійкість як стабільне перевищення доходів над витратами, що сприяє безперервному процесу виробництва та реалізації продукції за рахунок вільного маніпулювання коштами підприємства та їх ефективного використання [5].

Таким чином, стійкість банку можна визначити як здатність фінансової установи працювати ефективно в будь-який час, протистояти зовнішнім та внутрішнім впливам, а також своєчасно і повністю виконувати свої зобов'язання. Це визначення враховує підходи, описані в економічній літературі, з метою відповідати очікуванням всіх зацікавлених сторін, таких як клієнти, партнери, акціонери та регулятори.

Таким чином, наукове дослідження поняття "надійність банку" дозволило детально вивчити такі економічні категорії, як фінансова стійкість, стабільність, ліквідність, платоспроможність та конкурентоспроможність.

Згідно з даними, опублікованими на офіційному сайті НБУ, фінансова стійкість банку визначається як стан, що характеризується збалансованістю фінансових потоків, наявністю достатніх коштів для підтримки платоспроможності та ліквідності, а також рентабельною діяльністю. Фінансова стійкість банку означає його постійну здатність виконувати свої зобов'язання і забезпечувати прибутковість на рівні, достатньому для нормального функціонування в умовах конкуренції [6].

Золковер А.О. зазначає, що фінансова стійкість комерційного банку – це

здатність фінансово-кредитної установи надавати комплекс специфічних банківських послуг належної якості [24]. В свою чергу, Юрчишена Л.В. визначає фінансову стійкість комерційного банку як якісну динамічну інтегральну характеристику спроможності банку ефективно виконувати усі свої функції та забезпечувати цілеспрямований розвиток через здійснення трансформації ресурсів і мінімізації ризиків, витримуючи вплив факторів зовнішнього та внутрішнього середовища [8].

Отже, фінансова стійкість банку – це спроможність банку виконувати свої функції з урахуванням впливу зовнішніх та внутрішніх факторів. Внутрішні фактори включають:

- адекватність капіталу банку.
- якість та ліквідність активів банку.
- рівень менеджменту.
- рівень рентабельності.
- платоспроможність банку.
- зовнішні фактори включають:
- економічні (стан економіки, податкова політика та інші).
- соціально-політичні.
- фінансові (стан грошового ринку та інші).

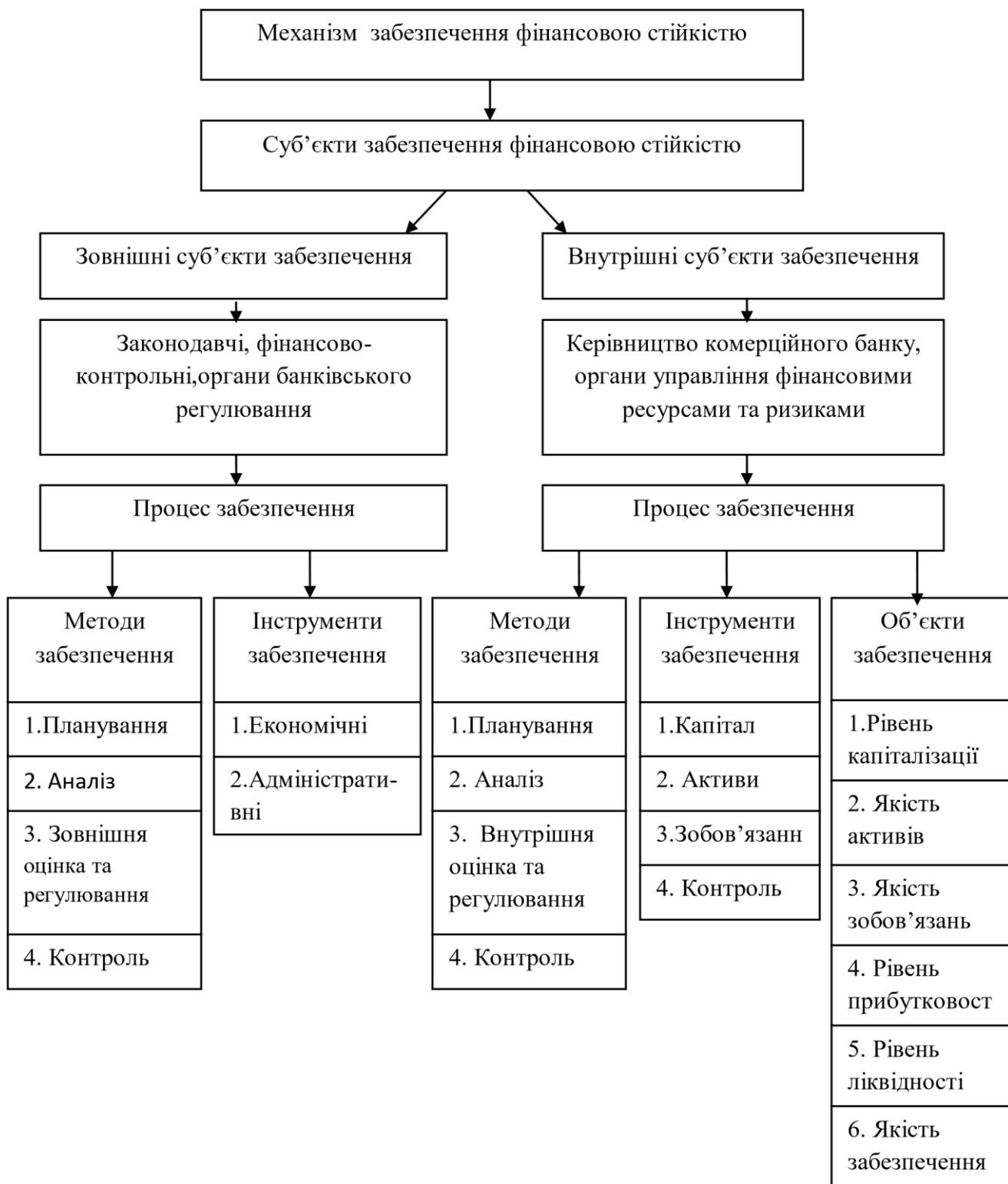
Таким чином, наші спостереження вказують на те, що фактори, які впливають на фінансову стійкість комерційних банків, є загальними та важливими для всіх установ. Враховуючи це, визначення шляхів підвищення стійкості банків повинно ґрунтуватися на всій системі цих факторів.

Наразі існує різноманітні методи оцінки рівня фінансової стійкості банків, і кожен з них має свої переваги та недоліки. Вивчення особливостей цих методів може стати основою для розробки ефективної комбінованої методики оцінки фінансової стійкості банків в Україні.

Забезпечення фінансової стійкості комерційних банків вимагає створення ефективних бізнес-механізмів. Це означає застосування макро- та мікроекономічних заходів для пом'якшення негативних наслідків

несприятливих змін в економіці, які можуть суттєво погіршити фінансові результати діяльності банківської системи в цілому. Цей підхід дає можливість пропонувати нові шляхи вдосконалення механізмів забезпечення фінансової стійкості окремих банків та ефективних механізмів адаптації банківської системи до викликів економічної стабільності України (рис. 1.1).

Рис. 1.1. Механізм забезпечення фінансової стійкості банківської установи [9].

Важливо розуміти, що механізм управління фінансовою стійкістю банку представляє собою цілісну систему взаємопов'язаних елементів, що включають методи управління та функціональні обов'язки суб'єкта управління. Такий механізм повинен охоплювати такі складові: суб'єкт управління та об'єкт управління (рис. 1.2).

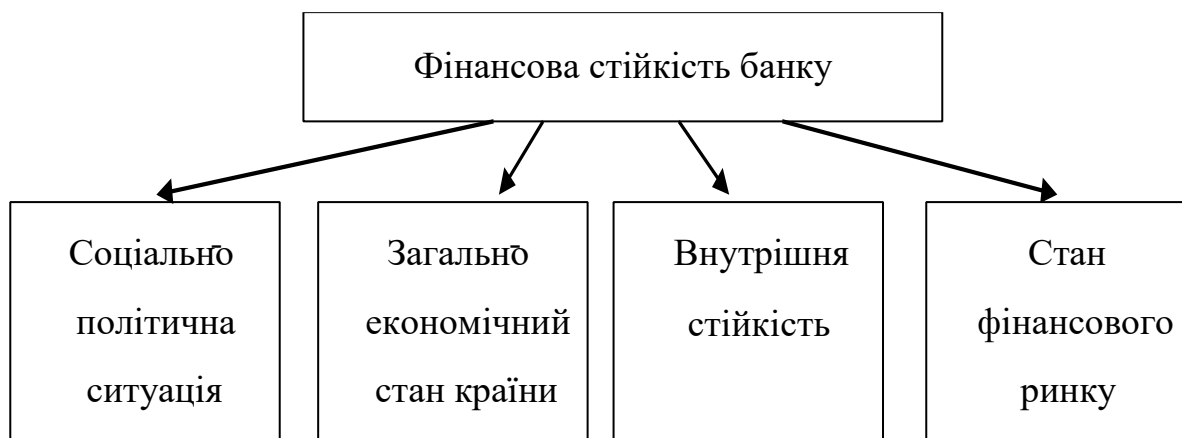

Рис. 1.2. Основні параметри фінансової стійкості банку [9].

Процес забезпечення фінансової стійкості банку, що включає методи забезпечення (планування, аналіз, оцінка, регулювання та контроль) та інструменти забезпечення.

Основними параметрами фінансової стійкості банку є соціально-політична ситуація в країні, стан фінансового ринку, загальноекономічний стан та внутрішня стійкість банківської установи.

1.2. Методичні підходи до оцінювання фінансової стійкості та надійності банківської установи

Серед зарубіжних експертів, які активно досліджують проблеми стабільного розвитку банківської системи, можна відзначити таких вчених, як

Вільгельм Блашке, Клаудіо Боріо, Фредерік Валенсія, Мартін Т. Джонс, Карл Девіс, Генрі Камінські, Хайдар Фарук Мінський, Фредерік С. Мишкін, Себастьян Муньос, Жак Л. Філат, Міхал Чіхак, Ернест Ельбет та інші.

Українські вчені також активно займаються проблемами забезпечення стабільного розвитку банківської системи. До них відносяться Герасимович А.М., Диба М.І., Довгань Я.М., Єпіфанов А.О., Кочетков В.М., Кіреєв О.І., Коваленко Ю.М., Куркумар О.В., Рунякова О.І., Міщенко В.І., Мороз А.М., Петрик О.І., Примоска Л.О., Субрук М.І., Сомик А.В. та інші.

Незважаючи на значну кількість проведених досліджень та глибокі аналізи, оцінка надійності банків є складним процесом, що вимагає тривалої роботи та спеціалізованих знань. Така оцінка не є простою або однозначною, і саме тому важливо здійснювати комплексний підхід до оцінки фінансової стійкості та надійності банку.

Оцінка загальної фінансової стійкості та надійності банків має особливе значення, оскільки вимагає подальших досліджень та аналізу. Актуальність такого дослідження визначається в умовах постійної зміни факторів, що суттєво впливають на надійність банківської системи в цілому.

Так, оцінка фінансової стійкості банку дійсно є складним завданням, яке потребує аналізу різних аспектів його діяльності. Фінансова стійкість банку визначається його здатністю функціонувати в умовах змінного зовнішнього середовища та ефективно реагувати на ризики.

Для забезпечення фінансової стабільності банків необхідно систематично відстежувати та аналізувати різні вразливості та ризики на основі макроекономічних та пруденційних показників. Це допомагає банкам розробляти та впроваджувати відповідні стратегії та заходи для мінімізації негативних наслідків таких ризиків.

Оцінка фінансової стійкості банку зазвичай базується на різних методах та інструментах, оскільки єдиного стандарту такої оцінки не існує. Аналітики використовують різні підходи та показники для оцінки стійкості банків, залежно від конкретних обставин та цілей оцінки. Тому важливо проводити

комплексний аналіз різних аспектів діяльності банку для отримання повної та об'єктивної карти його фінансової стійкості.

У більшості випадків розмежування методів аналізу фінансової стійкості, стабільності, платоспроможності та надійності банку ускладнене, оскільки в різних дослідженнях вони часто використовуються як синоніми. Ці методи, хоч і спрямовані на оцінку загального фінансового стану банків, відрізняються за складом факторів, що враховуються, та системою показників, які характеризують різні аспекти фінансової діяльності.

Методики оцінки фінансової стійкості банку можна класифікувати на кілька груп. Перша група включає загальну оцінку за допомогою коефіцієнтів та індексів стійкості. До цієї групи відносяться макропруденційний аналіз та стрес-тестування. Останнє є досить важливим інструментом, який використовується для виявлення можливих ризиків, зокрема через аналіз чутливості, сценарійний аналіз та аналіз поширення.

Стрес-тестування проводиться з використанням різних методів, включаючи аналіз чутливості, спрямований на виявлення ризиків та найбільш ймовірних реакцій фінансових установ на різні шоки. Сценарійний аналіз та аналіз поширення дозволяють оцінити стійкість фінансових установ та виявити передачу шоків від однієї фінансової установи на весь сектор, що може вплинути на фінансову стабільність банків [40].

Коефіцієнтний аналіз може використовуватись для кількох цілей. Він дозволяє досліджувати причини виникнення фінансових проблем у банку, слугує основою для діагностики його внутрішнього стану або інших методів оцінки, які можуть зводитися до одного кількісного значення. Такі методи визначення агрегованих індикаторів, однак, мають свої недоліки. Наприклад, вони потребують багато часу для отримання показників і складаються переважно на щорічній основі, не відображаючи ситуацію в різних сферах діяльності банку. Тим не менш, агреговані індикатори можуть дати ширшу картину стабільності розвитку та вказати на вразливість банку.

Другий метод, непараметричний аналіз фінансової стійкості, базується на

використанні вторинних (відносних) показників. Сигнальний підхід в рамках цього методу дозволяє фіксувати попереджувальні сигнали погіршення фінансової стійкості банку протягом певного періоду часу. Однак, для ефективного застосування цього підходу необхідно обґрунтування допустимих меж відхилення показників діяльності банку.

Рейтингове оцінювання, також відоме як метод CAMELS, PATROL або рейтинг "Мінфіну", є ще одним непараметричним підходом до визначення фінансової стійкості. Ці методи використовують різні показники для оцінки фінансового стану банківської установи та визначення її стабільності та надійності.

Більшість методик, що використовуються для аналізу фінансової стійкості банків на практиці, ґрунтуються на міжнародно визнаній рейтинговій системі CAMELS. Її основні переваги полягають у стандартизованому підході до оцінки банків, можливості конкретизувати напрямки покращення для кожного показника та відображенні ступеня необхідного наглядового втручання. Проте недоліком цієї системи є суб'єктивність оцінок, що може вплинути на якість результатів, а також обмежений доступ до рейтингів банків, які залишаються конфіденційною інформацією для внутрішнього користування [17, с.162].

Ще однією відомою методикою оцінки є методика, розроблена групою експертів під керівництвом В. Кромонава. Перевагами цієї методики є відкритість, постійне вдосконалення та простота. Однак вона часто критикується за суб'єктивність та обмежений доступ до вагових коефіцієнтів показників. Хоча методика Кромонава має деякі недоліки, вона залишається однією зі значущих на ринку інструментів для оцінки фінансової стійкості банків.

Останнім часом зростає кількість методів і підходів до генерації стресових сценаріїв та проведення стрес-тестування банківських установ. Це піднімає питання необхідності розробки критеріїв ефективності таких тестів на рівнях як макро-, так і мікроекономіки. Згідно з методичними рекомендаціями

Національного банку України, ефективність системи стрес-тестування в банку визначається декількома критеріями.

По-перше, система повинна дозволяти визначати найгірший можливий сценарій подій. По-друге, вона має встановлювати розмір можливих втрат у разі реалізації цього сценарію. Третій критерій полягає в здатності системи виявляти слабкі та вразливі місця в системі захисту від ризиків. І, нарешті, вона повинна надавати можливість керівництву банку оперативно реагувати на можливі загрози та вживати відповідні заходи.

Крім того, існують відомі методи коефіцієнтного аналізу, що застосовуються в інших країнах. Наприклад, у Німеччині використовується BAKIS (BAKred Information System), що містить 47 коефіцієнтів, оцінюючи різні аспекти банківської діяльності. У США застосовується метод BMS (Bank Monitoring Screens) з 39 коефіцієнтами та 35 параметрами, які стосуються ринків капіталу [55].

Хоча метод коефіцієнтів дозволяє детально розрахувати параметри фінансової стійкості банку, він має свої переваги й недоліки. Наприклад, він допомагає визначити низку важливих показників, але може бути громіздким і не дозволяти встановити загальну оцінку фінансової стійкості банку або порівняти його з іншими установами.

Метод класифікації, зокрема метод евклідової відстані, дозволяє оцінити діяльність банків та визначити найкращий серед них, порівнюючи їх фінансову стійкість за різними показниками. Він ґрунтується на виборі еталона та порівнянні його параметрів з відповідними параметрами інших об'єктів. Ефективне управління фінансовою стійкістю банку потребує використання економіко-математичних моделей, що дозволяють розробляти механізми підвищення ефективності його функціонування та прогнозувати ключові параметри.

Економетричні методи використовуються для виявлення зв'язків між економічними змінними та фінансовою стійкістю банків, що дозволяє аналізувати їх вплив та шукати нові способи забезпечення стійкості.

Таксонометричний метод, зокрема метод евклідових відстаней, дозволяє комплексно оцінити банки та визначити кращі серед них за різними показниками. Методи кластерного аналізу групують банки залежно від впливу факторів на їх фінансову стійкість. Ці різноманітні методи сприяють кращому розумінню та управлінню фінансовою стійкістю банків.

Метод дискримінантного аналізу дозволяє виділити фактори, за якими банки розділяються на різні групи, наприклад, стабільні та нестабільні. Основною метою цього методу є знаходження оптимальної лінійної комбінації змінних для розділення досліджуваних груп. Проте, цей метод має деякі недоліки, зокрема, вагові коефіцієнти не завжди є надійними для оцінки фінансової стійкості банків, а також він не відповідає на питання про причини зміни рівня стійкості або про потенціал подальшого розвитку банків.

При побудові економетричної моделі для аналізу фінансової стійкості банку потрібно провести якісний аналіз факторів, що впливають на цю стійкість. Проте, цей підхід не є практичним для оперативного аналізу, оскільки вимагає часу та обробки великого обсягу інформації. Також варто відзначити, що економетричне моделювання може бути неефективним для короткострокової динаміки даних банків, оскільки вимагає великого обсягу даних та процедур відбору для уникнення мультиколінеарності [4].

Інші методи аналізу фінансової стійкості, такі як методи на основі теорії ймовірностей та нечітких множин, графічне представлення даних на основі часових рядів та визначення описових статистичних властивостей, також використовуються для аналізу фінансової стійкості банків. Вони доповнюють і розширюють можливості аналізу, дозволяючи отримувати більш повне уявлення про фінансовий стан банку.

Графічне представлення даних у формі часових рядів є важливим інструментом для аналізу фінансової стійкості банків. Воно дозволяє візуалізувати тенденції розвитку банку та проводити порівняльний аналіз як всередині одного банку, так і між різними банками в різні періоди часу.

Графіки можуть показати динаміку обсягів кредитування та інші важливі фінансові параметри.

Однак, графічне представлення має свої обмеження. Воно застосовне лише для даних у формі часових рядів і потребує адекватного пояснення статистичних характеристик. Крім того, для кожного індикатора фінансової стабільності потрібно провести окремий аналіз, що може бути часомістким завданням, особливо якщо індикаторів багато.

Проте, такий аналіз може бути важливим для забезпечення фінансової стабільності банків. Шляхом виявлення та аналізу змін в часі можна попередити можливі погіршення фінансової стійкості та прийняти відповідні заходи для їх уникнення. Подальшими напрямками досліджень можуть бути розробка комплексної моделі оцінки фінансової стійкості банків, яка поєднає графічний аналіз з іншими методами аналізу та моделювання.

1.3. Концептуальні засади щодо забезпечення фінансової стійкості та надійності комерційних банків в умовах воєнного стану

Кожна країна світу прагне до економічного розвитку, основою якого є фінансова стабільність. Ця стабільність залежить від ефективного функціонування банківської системи. Розуміння сутності "стабільності банківської системи" може варіюватися через різні підходи до трактування поняття "система" та її "сутність".

Під стабільністю банківської системи розуміють здатність зменшувати можливі втрати та забезпечувати їх своєчасне подолання, що створює умови для досягнення та підвищення рівня стійкості. Це, в свою чергу, забезпечує стабільність всієї економічної системи. Важливо враховувати специфічні характеристики банківської стабільності при оцінці фінансової стабільності банків, що включає здатність знижувати ризики та підтримувати стабільний рівень функціонування у довгостроковій перспективі.

Таким чином, розвиток банківської системи є ключовим фактором фінансової стабільності, яка є фундаментом для економічного зростання країни.

Розглядаючи фінансову стабільність, важливо враховувати її притаманні характеристики, що визначають специфіку функціонування банківської системи як у статичних умовах, так і під впливом зовнішніх шоків (рис. 1.3).

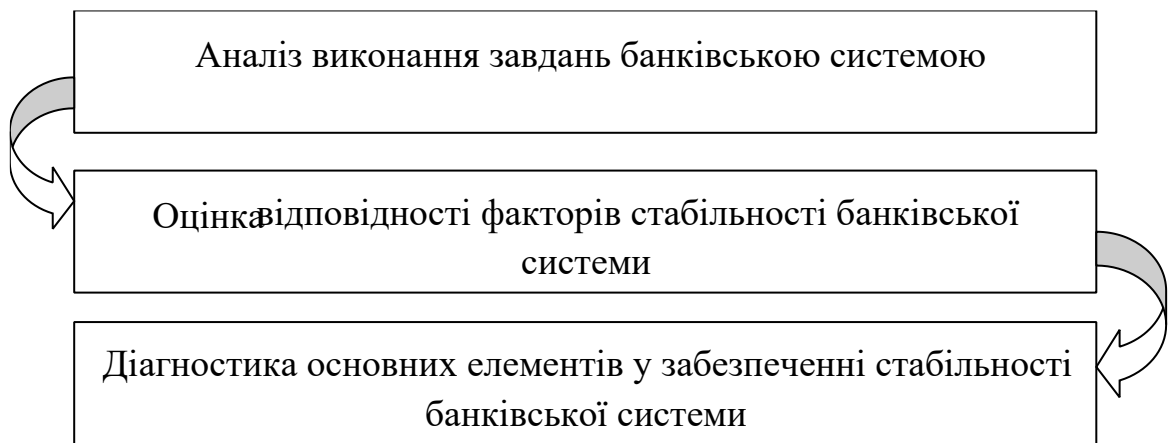
Рис. 1.3. Ознаки стабільної банківської системи [13].

Розглядаючи фінансову стабільність банківської системи, необхідно враховувати притаманні їй характеристики, тобто певну специфіку функціонування як у статичних умовах, так і під впливом зовнішніх шоків. При визначенні таких характеристик необхідно враховувати кількісні та якісні характеристики функціонування банківської системи. Кількісні характеристики включають дотримання регуляторних вимог, таких як норми капіталу та ліквідності, зниження ризиків через ефективне управління кредитним, ринковим та операційним ризиками, а також відповідність показників фінансової звітності встановленим стандартам. Якісні характеристики

стосуються рівня довіри до банківської системи з боку клієнтів, інвесторів та регуляторів, наявності стратегічного плану або комплексу заходів з регулювання діяльності для забезпечення стійкого розвитку, прозорості та якості корпоративного управління.

Крім того, при розгляді фінансової стабільності банківської системи слід враховувати ознаки її ініціювання з боку регулятора та самими банками. З боку регулятора це включає наявність ефективних механізмів регулювання та нагляду, інструменти впливу центрального банку, такі як політика процентних ставок, рефінансування та інші заходи монетарної політики. З боку банків це дотримання рекомендованих значень основних показників фінансової діяльності, лідируючі позиції в рейтингах банківських установ, що відображають їхню фінансову стійкість та конкурентоспроможність. Якщо всі вищезазначені ознаки виявлені, стан банківської системи можна оцінити як стабільний.

Для більш детального розгляду фінансової стійкості банківської системи, бажано розробити алгоритм дослідження, який включає збір даних (кількісних та якісних), аналіз регуляторного середовища, оцінку кількісних та якісних характеристик, ідентифікацію ризиків та їхнє управління, порівняльний аналіз та формулювання висновків та рекомендацій. Ця методика дозволить банкам своєчасно виявляти погіршення фінансової стійкості, оцінювати ймовірність настання фінансової кризи та вживати відповідних заходів для її запобігання. Перспективами подальших досліджень у цьому напрямку є розробка детальних рекомендацій щодо побудови комплексної моделі оцінки фінансової стійкості банків (рис.1.4).

Рис. 1.4. Алгоритм забезпечення стабільності банківської системи [11].

Однак у сучасних умовах воєнного стану забезпечити стабільність та надійність банківської системи стає набагато складніше. Воєнний стан є надзвичайним станом, що виникає у зв'язку з зовнішньою або внутрішньою загрозою для державної безпеки, життя та здоров'я населення, прав та свобод громадян, а також конституційного ладу України. У таких обставинах, комерційні банки стають особливо вразливими.

Для забезпечення їх фінансової стійкості та надійності в умовах воєнного стану, необхідно враховувати наступні концептуальні принципи. По-перше, важливо зберігати ліквідність. В умовах воєнного стану можуть виникати ситуації, коли клієнти банку масово виводять свої кошти, тому комерційні банки повинні забезпечити наявність достатньої кількості готівки та ліквідних активів для виплат клієнтам.

По-друге, потрібно зберігати капітал, оскільки він є одним із головних показників фінансової стійкості банку. Комерційні банки повинні забезпечити достатній рівень капіталу, щоб мати змогу реагувати на негативні зміни на ринку.

По-третє, забезпечення безпеки є критичним. У воєнний час банки повинні забезпечити безпеку своїх працівників та клієнтів, а також захист інформації про фінансові операції.

По-четверте, співпраця з державними органами стає необхідною. Комерційні банки повинні взаємодіяти з державними структурами, що

відповідають за національну безпеку та оборону, для забезпечення стійкості фінансової системи країни.

По-п'яте, планування та регулювання ризиків набувають особливої важливості. В умовах воєнного стану ризики для комерційних банків значно зростають, тому необхідно мати відповідні плани та механізми для їх управління та зменшення.

По-шосте, важливим заходом вважається створення кризових центрів. Комерційним банкам рекомендується мати спеціальні кризові центри, які забезпечують швидке реагування на кризові ситуації та зменшення їхніх наслідків. Таким чином, дотримання цих основних принципів щодо забезпечення фінансової стабільності та надійності комерційних банків в період воєнного стану виступає ключовим фактором стійкості фінансової системи країни..

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ТА НАДІЙНОСТІ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ НА ПРИКЛАДІ АТ КБ «ПРИВАТБАНК»

2.1. Загальна характеристика АТ КБ «ПриватБанк» та його місця в банківській системі України

АТ КБ «ПриватБанк» є універсальним банком, спеціалізується на роздрібному банківському обслуговуванні та активно розвиває послуги для малого та середнього бізнесу, а також працює в корпоративному секторі. Банк має банківську ліцензію, видану Національним банком України (НБУ) з березня 1992 року. Станом на 31 грудня 2023 року у банку було вісім філій та 1 200 діючих відділень в Україні, а також одна філія на Кіпрі. Для порівняння, станом на 31 грудня 2021 року було 20 філій, 1 475 діючих відділень в Україні та одна філія на Кіпрі.

Зовнішнє середовище 2022 року стало визначним для України в цілому та

для АТ КБ «ПриватБанк» зокрема через російську агресію та запровадження воєнного стану з 24 лютого 2022 року. Економічна ситуація в Україні протягом року характеризувалася впливом воєнного стану, що проявилось головним чином у підвищенні інфляції, зниженні ВВП та тиску на валютний ринок.

Воєнні події спричинили руйнування ланцюгів поставок, зменшили доступність певних товарів, збільшили витрати бізнесу та завдали фізичних пошкоджень виробничим потужностям та інфраструктурі. Також було тимчасово окуповано деякі території. Високі ціни на енергоносії та інфляція в країнах-партнерах також збільшили тиск на зростання цін в Україні. З початком війни третина підприємств припинила свою діяльність через фізичні руйнування в кількох регіонах, тимчасову окупацію багатьох територій, високий рівень невизначеності та ризику, порушення логістичних і виробничих зв'язків, а також вимушену масову міграцію.

На поточному етапі, АТ КБ «ПриватБанк» активно пропонує широкий спектр банківських послуг, включаючи розрахунково-касове обслуговування, відкриття депозитних рахунків, надання кредитів, видачу платіжних карток, доступ до онлайн-банкінгу, страхування ризиків, і послуги з надання індивідуальних сейфів, серед іншого. Згідно з оцінками міжнародного рейтингового агентства "Fitch Ratings", рейтинги АТ КБ «ПриватБанк» у 2023 році були встановлені на різних рівнях, що відображено в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Оцінка АТ КБ «ПриватБанк» рейтинговим агентством «Fitch Ratings»

у 2023 році [47].

Показник	Значення
Довгостроковий рейтинг за національною шкалою	AA (ukr)/Stable
Рейтинг стійкості	CCC-
Довгостроковий рейтинг РДЕ в іноземній валюті	CCC-
Довгостроковий рейтинг РДЕ в національній валюті	CCC
Короткостроковий рейтинг РДЕ в іноземній валюті	C
Рейтинг підтримки	WD
Рівень підтримки довгострокового РДЕ	WD
Fitch Ratings	Рейтинг
Рейтинг стійкості	b-
РДЕ в іноземній валюті (довгострокові/короткострокові)	B/B
Рейтинг підтримки	5
Рейтинг за національною шкалою	AAA

Міжнародне рейтингове агентство «Moody's» станом на кінець 2023 року оцінило ПриватБанк на інших рівнях (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

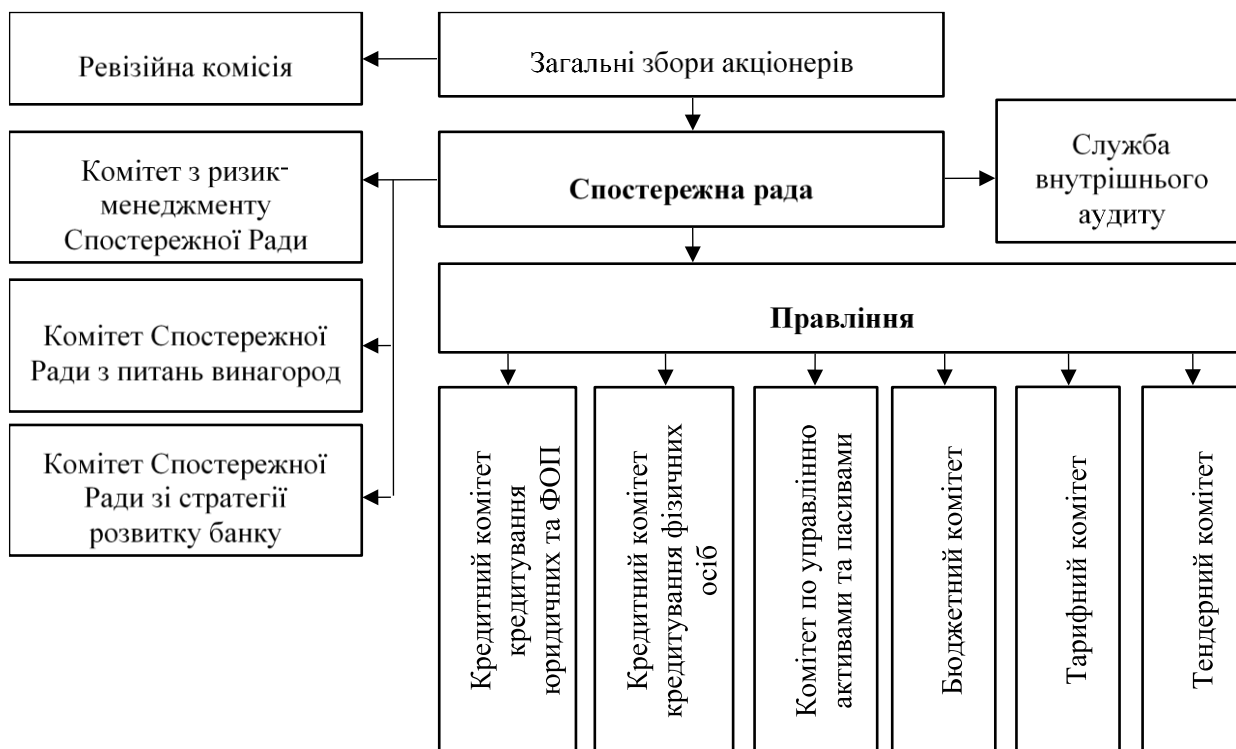
**Оцінка АТ КБ «ПриватБанк» рейтинговим агентством «Moody's»
у 2023 році [47].**

Показник	Значення
Базова оцінка кредитоспроможності (BCA)	Ca
Скоригована базова оцінка кредитоспроможності (Adjusted BCA)	Ca
Довгострокові депозити (іноземна валюта)	Сaa3
Довгострокові депозити (національна валюта)	Сaa3
Довгострокова оцінка ризику контрагента	Сaa3(cr)
Довгостроковий рейтинг ризику контрагента (іноземна валюта)	Сaa3
Довгостроковий рейтинг ризику контрагента (національна валюта)	Сaa3

АТ КБ «ПриватБанк» здійснює основну частину своєї діяльності в Україні. Незважаючи на те, що українська економіка вважається ринковою, вона все ще демонструє певні особливості, характерні для економіки, що розвивається. Ці особливості включають низький рівень ліквідності на ринках капіталу, високу інфляцію, значний дефіцит державного бюджету та зовнішньої торгівлі. Керівництво Банку уважно слідкує за розвитком поточної ситуації і вживає необхідних заходів для мінімізації будь-яких негативних наслідків.

Подальший несприятливий розвиток подій у політичній ситуації, макроекономічних умовах або умовах зовнішньої торгівлі може негативно впливати на фінансовий стан та результати діяльності Банку у спосіб, який наразі важко передбачити.

Організаційна структура АТ КБ «ПриватБанк» визначена в його статуті (рис. 2.1). Вона складається з двох основних компонентів: структури управління та структури підрозділів і служб. Органами управління Банку є Загальні збори акціонерів, Спостережна Рада та Правління.

Рис. 2.1. Структура управління АТ КБ «ПриватБанк».

Джерело: складено на основі [45].

Відповідно до принципів корпоративного управління Банку, всі акціонери, незалежно від обсягу іменних акцій, мають право брати участь в управлінні шляхом голосування на Загальних зборах акціонерів. У цих зборах мають право брати участь всі акціонери, незалежно від кількості та типу акцій, що вони володіють. Банк не має суттєвих сумнівів щодо своєї здатності продовжувати діяльність протягом наступних дванадцяти місяців.

Спостережна Рада банку, яка підзвітна Загальним зборам акціонерів,

представляє інтереси акціонерів між проведеннями цих зборів. Основними завданнями Спостережної Ради є розробка політики розвитку банку, контроль за її виконанням для підвищення прибутковості та конкурентоспроможності банку, забезпечення стабільного фінансово-економічного стану та захист прав акціонерів. Спостережна Рада також погоджує кандидатури членів Ревізійної комісії та її Голови, річну звітність і баланс банку, висновки Ревізійної комісії та правочини щодо відчуження корпоративних прав і нерухомого майна банку, за винятком операцій з торгівлі акціями.

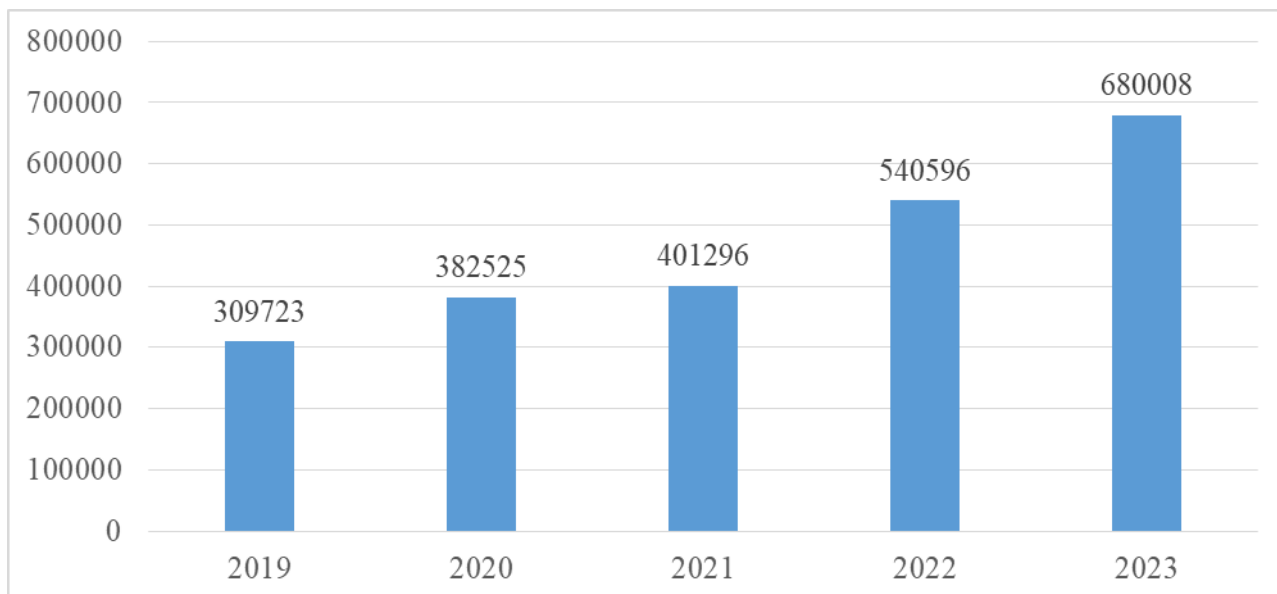
Система внутрішнього контролю банку забезпечує стратегічний, оперативний та поточний контроль за фінансово-господарською діяльністю. Одним з органів внутрішнього контролю є Ревізійна комісія, яка обирається з числа акціонерів та їх представників.

Організаційно-економічна характеристика АТ КБ «ПриватБанк» базується на корпоративних принципах і повністю відповідає міжнародним стандартам, включаючи принципи корпоративного управління Організації економічного співробітництва та розвитку, принципи Базельського комітету з банківського нагляду та світові практики.

Ознайомлюючись з результатами фінансово-господарської діяльності Банку, слід оцінити показники господарської діяльності. Для цього ми використали фінансову звітність АТ КБ «ПриватБанк» за 2019-2023 рр. Такий період було обрано з метою дослідження впливу різних факторів впливу на фінансову стійкість банку. Це зокрема фактори які були до початку пандемії, вплив covid-19 та два роки повномасштабної війни. Аналіз даних фінансової звітності показує, що за останні роки приріст активів АТ КБ «ПриватБанк» склав 370285 млн грн завдяки докапіталізації та збільшенню обсягів активів. Збільшення активів на 158071 млн грн за період 2020–2021 років на 41,32% стало можливим завдяки зростанню коштів клієнтів на 2924 млн грн, а загалом за цей період кошти клієнтів збільшилися на 46469 млн грн, що є позитивним чинником. У 2023 році загальний обсяг активів АТ КБ «ПриватБанк» зріс до 680008 млн. грн. Показники активів АТ КБ «ПриватБанк» за період 2019–2023

років представлені на рис. 2.2.

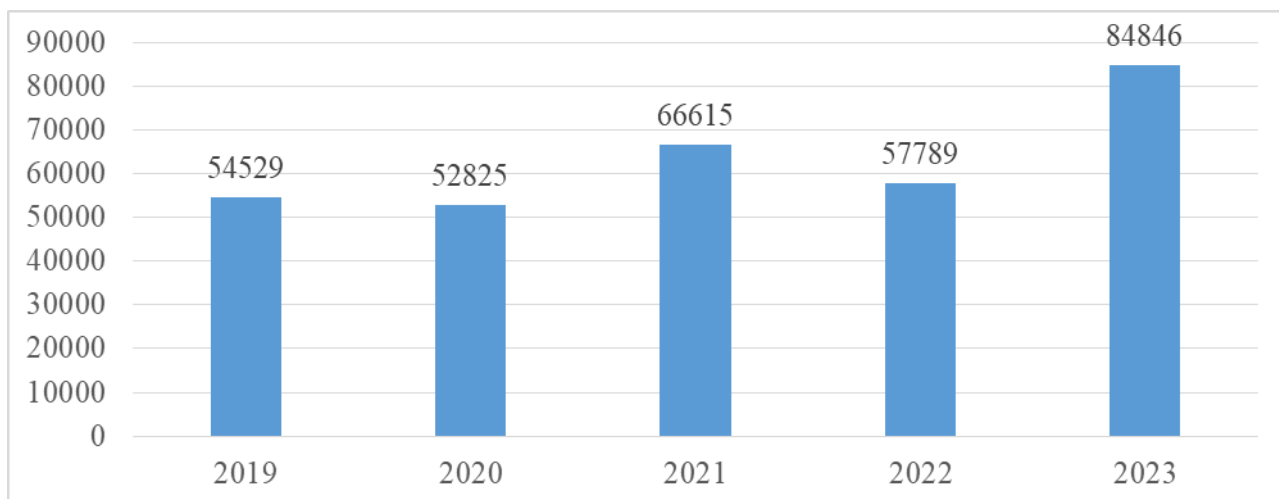

Рис. 2.2. Динаміка зміни активів АТ КБ «ПриватБанк» за період 2019-2023 рр., млн грн.

Джерело: складено за даними фінансової звітності АТ КБ «ПриватБанк»

Зростання активів АТ КБ «ПриватБанк» спричинило збільшення розміру його зобов'язань та капіталу. Зокрема, розмір зобов'язань збільшився на 153107 млн грн, а власного капіталу – на 4964 млн грн. Зобов'язання зросли завдяки збільшенню коштів клієнтів, зростанню коштів клієнтів та викупу боргових цінних паперів, емітованих АТ КБ «ПриватБанк». Показники капіталу АТ КБ «ПриватБанк» за період 2019–2023 років подано на рис. 2.3.

Протягом досліджуваного періоду капітал АТ КБ «ПриватБанк» збільшився на 4964 млн грн або на 9,4%. У 2020 році показник становив 52825 млн грн, а у звітному 2022 році він зріс до 57789 млн грн. Варто зазначити, що за період 2020–2021 років капітал АТ КБ «ПриватБанк» збільшився на 13790 млн грн, що позитивно вплинуло на його фінансову стійкість, фінансові результати та можливості для подальшого розвитку. Після спаду у 2022 році, який був викликаний повномасштабним вторгненням російських військ у 2023 році капітал АТ КБ «ПриватБанк» знову показав позитивну динаміку і склав 84846 млн. грн.

Рис. 2.3. Динаміка зміни капіталу АТ КБ «ПриватБанк» за період 2019–2023 роки, млн грн.

Джерело: складено за даними фінансової звітності АТ КБ «ПриватБанк»

Динаміку процентних доходів АТ КБ «ПриватБанк» за період 2019–2023 років представлено на рис. 2.4.

Рис. 2.4. Динаміка процентних доходів і витрат АТ КБ «ПриватБанк» за період 2019–2022 роки, млн грн.

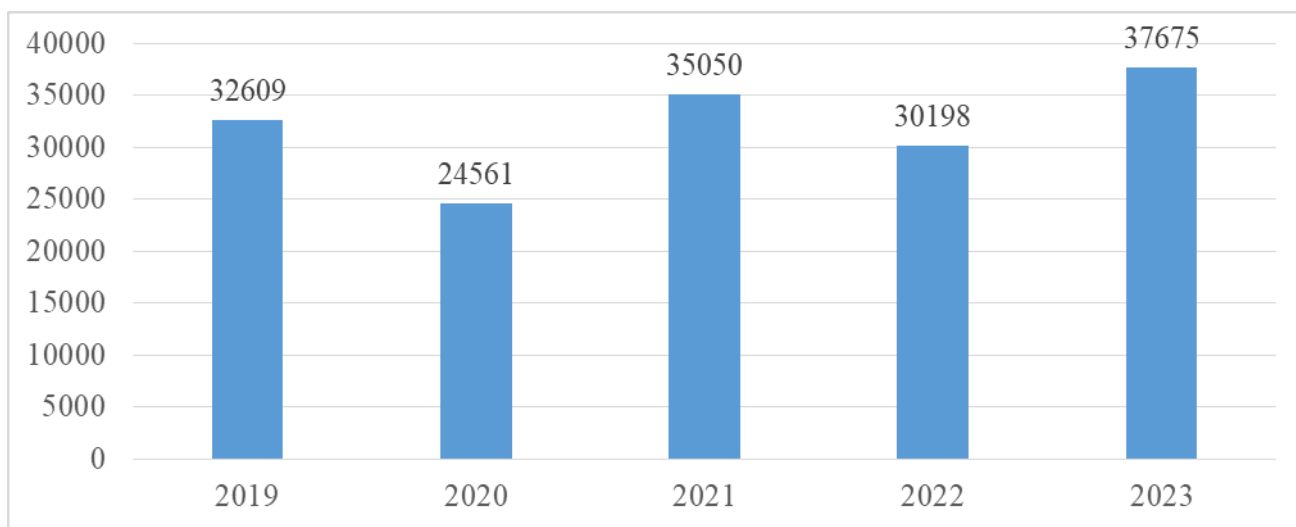
Джерело: складено за даними фінансової звітності АТ КБ «ПриватБанк»

Аналізуючи процентні доходи АТ КБ «ПриватБанк», слід відзначити їх надзвичайне зростання на 37 278 млн грн або на 128,72%, що обумовлено збільшенням обсягу ресурсної бази АТ КБ «ПриватБанк». Протягом досліджуваного періоду процентні доходи зросли з 28547 млн грн у 2019 році

до 66238 млн грн у 2023 році. При цьому спостерігалось зменшення процентних витрат, зокрема показник знизився на 7 558 млн грн або на 53,32%.

Аналогічно до процентних доходів, за період 2019-2023 років спостерігалось зростання комісійних доходів і витрат, що обумовлено підвищенням рівня обслуговування клієнтів, виготовленням додаткових платіжних засобів і якісним обслуговуванням зовнішньоекономічних операцій, які здійснюються АТ КБ «ПриватБанк».

Аналізуючи узагальнюючі результати комерційної діяльності, слід відмітити зміну розміру чистого прибутку АТ КБ «ПриватБанк». Зокрема, цей показник знизився з 32609 млн грн прибутку, отриманого у 2019 році, до 24561 млн грн у 2020 році. Подальше зниження було з 35050 млн грн у 2021 році до 30198 млн грн чистого прибутку у 2022 році. В 2023 році АТ КБ «ПриватБанк» отримав рекордний прибуток, а саме 37675 млн грн. Тут слід зауважити що ставка податку на прибуток для банківських установ за 2023 рік зросла з 18% до 50%. Показники чистого прибутку представлені на рис. 2.5.

Рис. 2.5. Динаміка чистого прибутку АТ КБ «ПриватБанк» за період 2019–2023 роки, млн грн.

Джерело: складено за даними фінансової звітності АТ КБ «ПриватБанк».

У цілому, підсумовуючи результати дослідження особливостей фінансово-господарської діяльності банку, необхідно відзначити позитивні тенденції, зокрема збільшення розміру активів, капіталу та прибутку. Це позитивно позначилося на результатах його діяльності, адже чистий прибуток

банку у 2022 році складав 30198 млн грн, а у 2023 році – 37675 млн грн.

Протягом 2022 року АТ КБ «ПриватБанк» продовжував активно вдосконалювати свою стратегію, навіть у світлі складних макроекономічних умов, пов'язаних з підвищенням кредитних ризиків і воєнного стану. Банк не лише працював над зниженням рівня заборгованості, а й вдосконалював механізми формування клієнтської бази. Крім того, він активно впроваджував заходи для зменшення збитковості та відновлення фінансової стійкості. Ці успішні зусилля відображають високий професіоналізм та відданість команди управління банку, що дозволило зберегти й посісти лідерські позиції на ринку.

Основними факторами формування фінансового результату АТ КБ «ПриватБанк» за період воєнного стану стали:

- Зміна структури транзакційних операцій клієнтів, включаючи зростання рівня безготівкових розрахунків та збільшення обсягу транзакцій за кордоном, здійснених громадянами України.

- Зростання надходжень на поточні рахунки клієнтів, що компенсувало відтік коштів за строковими депозитами та змінило структуру і обсяг чистого процентного доходу.

- Макроекономічні умови на банківському ринку України, включаючи тренди облікової ставки НБУ та офіційного валютного курсу.

- Збільшення обсягів кредитних ризиків та формування значних резервів для їх покриття.

- Формування резервів під очікувані збитки від бойових дій, включаючи втрати готівки та інших активів через руйнування приміщень та банкоматів.

- втримання під контролем усіх операційних витрат шляхом обмеження всіх витрат, не пов'язаних із забезпеченням безперервності діяльності.

Воєнний конфлікт між Україною та росією змусив Банк здійснити значні додаткові витрати на забезпечення безпеки та надійності інформаційних систем. Це включало перехід на хмарну архітектуру, а також впровадження

системних заходів для підтримки та захисту персоналу, а також надання допомоги Збройним силам України шляхом реалізації спеціальних благодійних програм. На діяльність Банку також суттєво вплинув результат переоцінок. Зміна офіційного курсу гривні до долара США в липні спричинила збитки від переоцінки валютної позиції, що компенсуються позитивною переоцінкою індексованих ОВДП в портфелі.

Довіра клієнтів до АТ КБ «ПриватБанк», швидке реагування на нові виклики зовнішнього середовища та врахування потреб клієнтів дозволили Банку зайняти провідні позиції в загальному результаті банківської системи. Таким чином, державний АТ КБ «ПриватБанк» визнаний як системно важливий банк та невід'ємна частина фінансової системи України.

2.2. Оцінювання показників фінансового стану АТ КБ «ПриватБанк»

Фінансовий стан банку визначається наявністю фінансових ресурсів, необхідних для його нормальної функціонування, та забезпеченістю достатньою кількістю грошових коштів для здійснення платежів з іншими економічними учасниками. Оцінка цього стану включає аналіз ефективності використання капіталу, якості активів, рентабельності, ліквідності та рівня ризиків, пов'язаних з комерційною діяльністю.

Одним з найбільш поширених методів аналізу фінансового стану банку є використання фінансових коефіцієнтів. Цей підхід передбачає розрахунок чотирьох основних компонентів: визначення рівня ліквідності, оцінку достатності капіталу (фінансової стійкості), аналіз ділової активності та виявлення рівня прибутковості.

Аналізуючи ліквідність АТ КБ «ПриватБанк», слід зазначити зростання показника миттєвої ліквідності. У 2019 році він становив 0,111 пункту, а до 2023 року зріс до 0,2 пункту. Також спостерігалось зростання рівня поточної ліквідності з 0,118 пункту у 2019 році до 0,204 пункту у 2023 році. Поряд із

цим, норматив 40% за даним критерієм не виконувався, що свідчить про ліквідність Банку нижче нормативу.

Коефіцієнт загальної ліквідності АТ КБ «ПриватБанк», перевищив нормативний показник 60%, хоча значення цього коефіцієнта знизилося з 1,214 пункту у 2019 році до 1,12 пункту у 2023 році. Цей показник найбільш відповідно відображає ліквідність активів та швидкість обороту капіталу банку. Перевищення значення над нормативним свідчить про наявність достатньої ресурсної бази та ефективне управління як власним, так і залученим капіталом банку.

Необхідно відзначити зростання показника ресурсної ліквідності, що свідчить про поліпшення співвідношення між доходними активами та зобов'язаннями Банку. Утримуючи значення на рівні 70-80% та вище, АТ КБ «ПриватБанк» стабільно підтримував високий рівень фінансової стійкості.

Аналізуючи надійність АТ КБ «ПриватБанк», протягом досліджуваного періоду, необхідно зазначити, що частка власного капіталу в структурі загальних ресурсів коливалася від 11,3% у 2019 році до 10,7% у 2023 році, досягаючи максимального значення 17,6% у 2020 році. Поступове зниження цього показника свідчить про незначне погіршення фінансової стійкості АТ КБ «ПриватБанк» та помірне зростання його залежності від залученого капіталу, що є очікуваним з огляду на специфіку банківської діяльності.

Слід також звернути увагу на показник коефіцієнту фінансової залежності, який зростав протягом усього зазначеного періоду. У 2019 році його значення становило 0,887, а у 2023 році – 0,893, що вказує на приріст обсягів залученого капіталу.

Коефіцієнт фінансового важеля, що демонструє обернений зв'язок із коефіцієнтом надійності, відображає здатність Банку залучати фінансові ресурси на ринку. У 2023 році залучений капітал перевищував власний капітал у 8,355 разів, що свідчить про орієнтацію АТ КБ «ПриватБанк» на використання позикового капіталу, аналогічно 7,837 разів у 2019 році.

Коефіцієнт захищеності капіталу, що визначає співвідношення

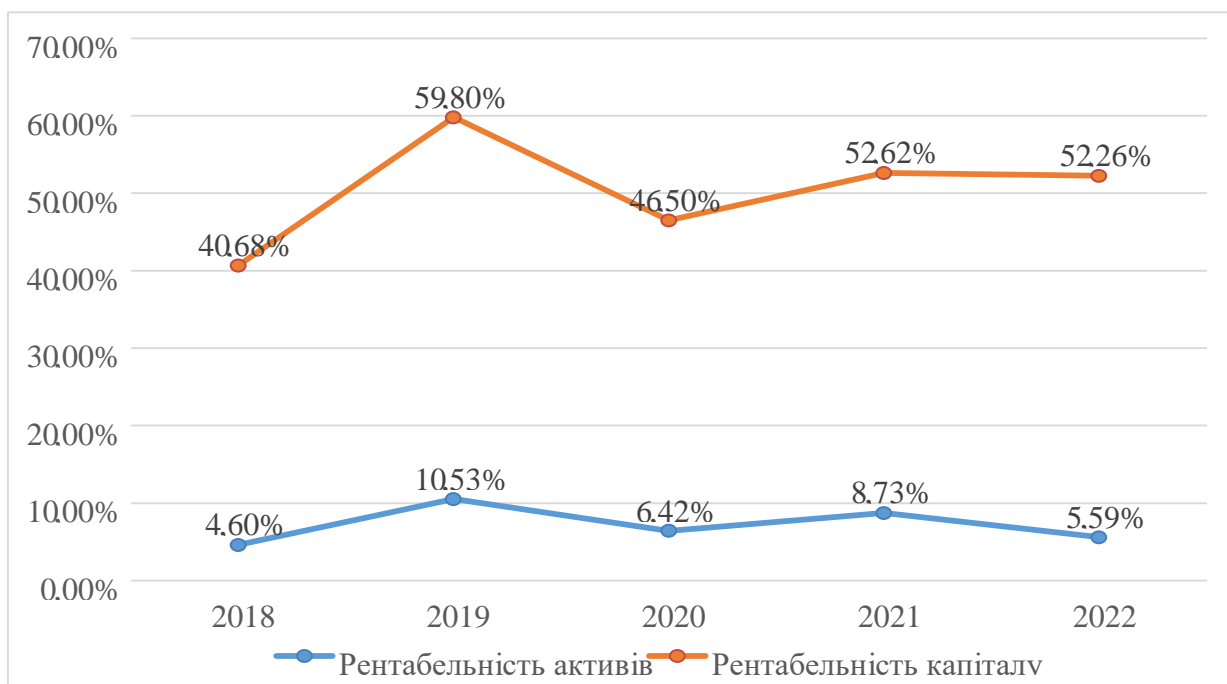
захищеного капіталу до загального власного капіталу, знизився з 6,55 у 2019 році до 3,57 у 2023 році. Хоча цей показник демонструє зниження, він все ще значно перевищує власний капітал, що свідчить про наявність стабільної фінансової бази Банку.

Аналізуючи ділову активність АТ КБ «ПриватБанк», спостерігаються негативні тенденції. Зокрема, коефіцієнт активності залучення міжбанківських кредитів знизився на 0,024 пункти, або на 2,4%, а також спостерігається зниження коефіцієнтів інвестицій у дохідних активах на 0,051 пункт, кредитів у дохідних активах на 0,58 пунктів та ефективності використання активів на 0,022 пункти. Ці показники вказують на певні труднощі в залученні ресурсів та ефективному їх використанні у діяльності АТ КБ «ПриватБанк».

Також слід відзначити зниження ефективності використання активного капіталу та наявних інвестиційних ресурсів, зокрема, найбільш мобільних інвестицій у цінні папери. Виявлено наявність проблемних кредитів у структурі кредитного портфелю АТ КБ «ПриватБанк», де частка проблемних кредитів у 2019 році становила 9,3%, у 2020 році – 10,1%, у 2022 році – 6,9%, а у 2023 році – 8,5%.

Проводячи аналіз показників рентабельності, важливим є відзначити, що Банк під час досліджуваного періоду демонстрував прибутковість. Проте варто відзначити, що рентабельність активів збільшувалась протягом 2019 року до рівня 10,53% (найвищий показник за період), у 2020–2021 роках до рівня 8,73%, а у звітному 2023 році цей показник знизився до 5,59%.

Щодо рентабельності капіталу комерційного банку, варто відзначити зростання цього показника з 40,68% у 2019 році до 52,26% у 2023 році, що свідчить про ефективне використання наявного капіталу банку. Графічне зображення показників рентабельності АТ КБ «ПриватБанк» наведено на рис. 2.6.

Рис. 2.6. Динаміка рентабельності АТ КБ «ПриватБанк» за період 2018–2022 роки.

Джерело: складено за даними фінансової звітності АТ КБ «ПриватБанк»

Узагальнюючи результати аналізу показників фінансового стану Банку, слід відзначити досягнення ключових критеріїв ліквідності. Зокрема, значення показників миттєвої та загальної ліквідності перевищували нормативні показники. Крім того, коефіцієнт ресурсної ліквідності зобов'язань свідчив про покращення забезпеченості дохідними активами всіх зобов'язань банку. За мінімальним значенням 70–80%, ресурсна база АТ КБ «ПриватБанк» стабільно перебувала на вищому рівні.

2.3. Інтегральна оцінка фінансової стійкості та надійності банку АТ КБ «Приватбанк»

Існує різноманітні підходи до оцінки надійності банків, що породжує питання вибору критеріїв та інструментів для цієї мети. Моделі оцінки фінансової стійкості та надійності можна класифікувати на закриті та відкриті, залежно від ступеня їх

прозорості. Відкрита модель передбачає можливість користувача визначити кінцевий результат на основі наданих даних. Один із найбільш відомих та використовуваних методів серед банківських аналітиків в Україні – це рейтинговий метод, розроблений групою економістів під керівництвом В. Кромонава.

Розрахунок рейтингу за методом Кромонава включає три етапи. На першому етапі визначаються абсолютні показники на основі балансу, на другому - обчислюються шестипараметричні коефіцієнти, а завершальним етапом є розрахунок поточного індексу надійності.

Шість критеріїв надійності, які використовуються в розрахунку, включають наступні коефіцієнти:

1. Загальний коефіцієнт надійності (k_1) – це співвідношення між капіталом та операційними активами банку. Він вказує на те, якою мірою ризиковані інвестиції банку покриваються його власним капіталом, який використовується для покриття очікуваних збитків у разі недоотримання прибутку. Цей показник особливо цікавий для кредиторів та вкладників, оскільки він вказує на здатність банку забезпечити покриття своїх вкладень власними коштами. Коефіцієнт адекватності капіталу включає суму всіх фондів, нерозподіленого прибутку та резерву на покриття збитків за кредитами.

2. Норматив миттєвої ліквідності (k_2) – це відношення ліквідних активів банку до його зобов'язань за платежами на вимогу, що вказує, наскільки банк є ліквідним. Цей коефіцієнт вказує, чи використовує банк кошти клієнтів як власні кредитні ресурси та наскільки клієнти можуть отримувати відсотки за поточними рахунками та в якому обсязі. Цей показник особливо важливий для клієнтів, які користуються послугами банку з розрахунково-касового обслуговування.

3. Крос-коефіцієнт (k_3) – це відношення сукупних зобов'язань банку до його робочих активів, що показує, наскільки зобов'язання банку покриваються наявними операційними активами. Цей показник свідчить про те, що зобов'язання банку покриваються активами, які можна швидко реалізувати.

4. Норматив загальної ліквідності (k_4) – це відношення ліквідних

активів та захищеного капіталу банку до його загальних зобов'язань. Цей показник вказує на те, наскільки банк фінансується коштами клієнтів і його здатність задовольнити вимоги кредиторів протягом мінімального періоду часу. Захищений капітал включає необоротні активи банку, активне сальдо групи рахунків капітальних інвестицій та банківські метали.

5. Коефіцієнт адекватності капіталу (k_5) – це відношення захищеного капіталу до власного капіталу і вказує на те, якою мірою банк володіє власним капіталом. Цей коефіцієнт відображає, наскільки банк враховує інфляцію та яка частина його активів інвестована у майно, цінності та обладнання. Також може служити непрямим показником для оцінки платоспроможності банку, оскільки банки, які планують працювати протягом короткого періоду, зазвичай не інвестують кошти в розвиток.

6. Коефіцієнт адекватності капіталу (k_6) – це співвідношення між власним капіталом банківської установи та коштами, внесеними засновником. Кожен коефіцієнт розраховується окремо і вводиться до загальної формули надійності банку.

$$N = 45k_1 + 20k_2 + 10k_3/3 + 15k_4 + 5k_5 + 5k_6/3 \quad (2.1)$$

Поняття "ідеального банку" вводиться з метою встановлення критеріїв надійності, які повинен відповідати такий банк, а також визначення коефіцієнтів, що характеризують його стабільність. Ці коефіцієнти, такі як k_1 , k_2 , k_3 , k_4 , k_5 та k_6 , становлять основу для порівняння між собою, яке забезпечується шляхом нормалізації деяких з них. Потім кожен з коефіцієнтів оцінюється, і результати аналізу використовуються для визначення загальної надійності банку.

Загальна формула надійності враховує особливості структури пасивів та активів банків, і результати аналізу надійності можуть використовуватися для оптимізації цих структур. Високі показники надійності свідчать про те, що структура пасивів та активів банку є оптимальною, тоді як низькі показники

можуть вказувати на необхідність їх оптимізації.

Шкала оцінки підсумкового рейтингу надійності дозволяє класифікувати банки залежно від їхньої стабільності, що є важливим для інвесторів та клієнтів. Для оцінки надійності українських банків зібрано дані за останні три роки, аби здійснити об'єктивну оцінку їхньої діяльності.

АТ КБ «ПриватБанк» відзначається різноманітністю діяльності та частками ринку, проте, він відноситься до першої групи великих банків за обсягом капіталу. Ця установа вважається одним з найбільших банків в Україні, визначаючись не лише розміром капіталу, а й обсягами активів, географічним покриттям та різноманіттям послуг, наданих клієнтам. Дані показники розраховано у табл. 2.3.

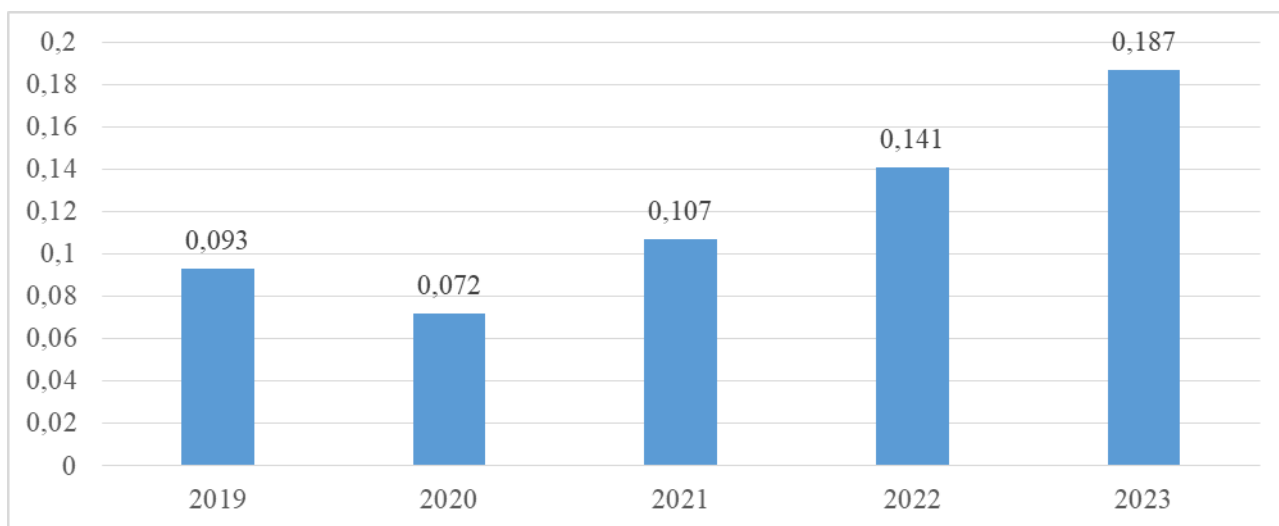
Таблиця 2.3

**Показники фінансового стану комерційного банку АТ КБ «ПриватБанк»
за період 2019–2023 роки**

Показник	Роки					Відхилення		
	2019	2020	2021	2022	2023	2022– 2021	2023– 2022	2023– 2019
Генеральний коефіцієнт надійності	0,096	0,072	0,107	0,141	0,187	0,035	0,046	0,091
Коефіцієнт миттєвої ліквідності	0,622	0,559	0,098	0,141	0,153	0,043	0,012	- 0,469
Крос-коефіцієнт	1,674	2,058	10,74	7,369	7,018	-3,374	-0,351	5,344
Генеральний коефіцієнт ліквідності	0,661	0,527	0,167	0,220	0,224	0,053	0,004	- 0,437
Коефіцієнт захищеності капіталу	0,868	0,799	0,851	0,827	0,757	- 0,024	- 0,069	- 0,111
Коефіцієнт фондової капіталізації прибутку	0,058	0,038	0,066	0,073	0,067	0,006	- 0,006	0,009

Джерело: складено за даними фінансової звітності АТ КБ «ПриватБанк».

Протягом розглянутого періоду цей показник підвищився на 0,091 пункту та досяг рівня 0,187 пункту. Якщо розглядати приріст цього показника за роками, то він склав 0,035 пункту за 2020–2021 роки та 0,046 пункту за 2021–2022 роки. Збільшення значення цього показника свідчить про посилення фінансової стійкості Банку та його здатність відшкодовувати зобов'язання та втрати. Динаміка даного показника представлена на рис. 2.7.

Рис.2.7. Динаміка генерального коефіцієнту надійності АТ КБ «ПриватБанк» за період 2019–2023 роки

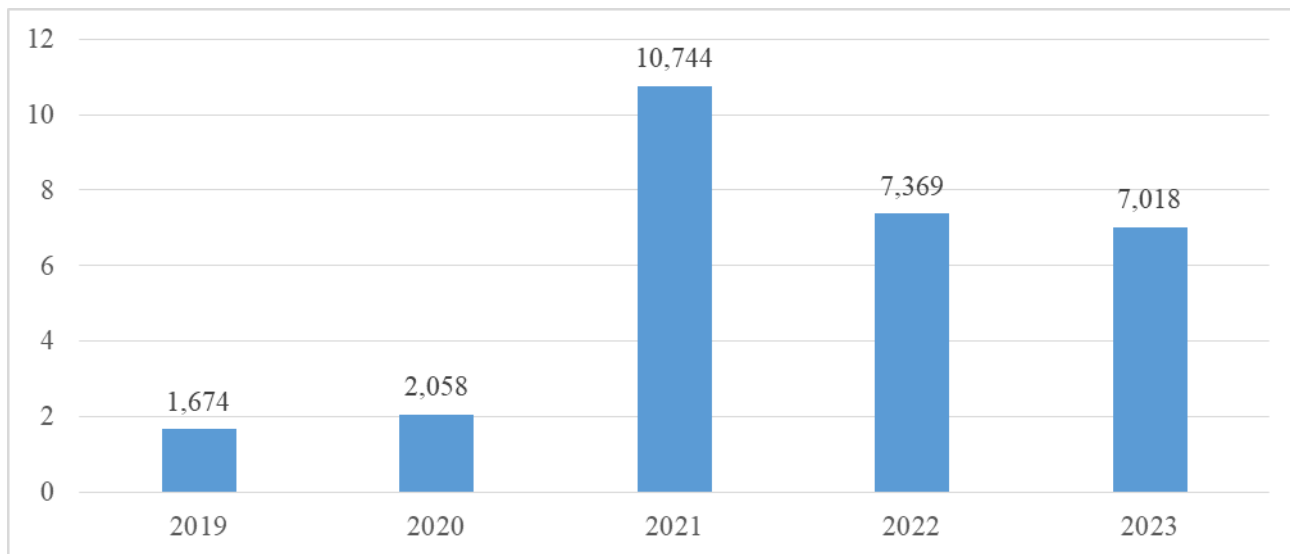
Джерело: складено за даними фінансової звітності АТ КБ «ПриватБанк».

Коефіцієнт миттєвої ліквідності вказує на те, наскільки швидко банк може перетворити свої активи в готівку для погашення своїх зобов'язань "до запитання". Це також показує, чи використовує він кошти своїх клієнтів як джерело фінансування для власної діяльності.

Проведений аналіз результатів, представлених у табл. 2.3, свідчить про зниження цього показника на 0,469 пункту. Це свідчить про те, що АТ КБ «ПриватБанк» став менше залежним від коштів клієнтів для здійснення комерційної діяльності, що може вказувати на зниження рівня ліквідності. Аналізуючи динаміку, слід відзначити, що у 2019 році значення цього показника становило 0,622 пункти, а в 2023 році воно скоротилося до рівня 0,153 пункти.

Крос-коефіцієнт діяльності АТ КБ «ПриватБанк» відображає відношення

всіх його зобов'язань до активів, які перебувають у обігу. За період з 2019 року по 2023 рік він збільшився з 1,674 пункту до 7,018 пунктів (рис. 2.8). Зростання даного показника є позитивним сигналом і говорить про те, що ПриватБанк все більше використовує власний капітал, збільшуючи свої зобов'язання.

Рис. 2.8. Динаміка крос-коефіцієнту АТ КБ «ПриватБанк» за період 2019–2022 роки

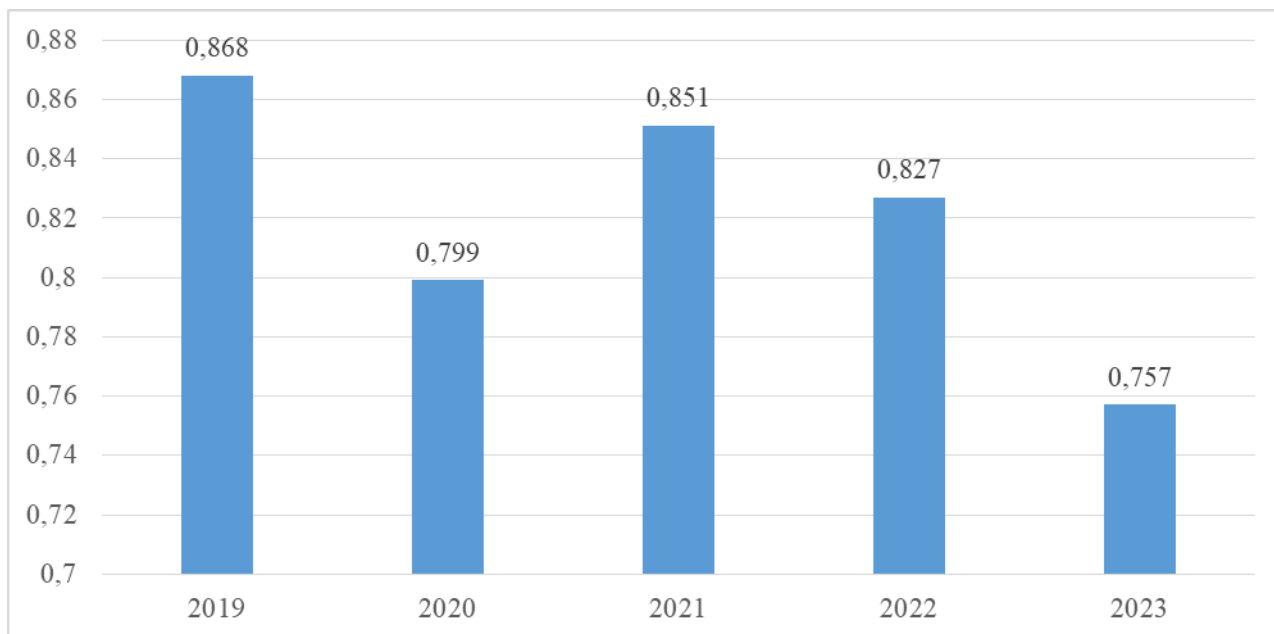
Джерело: складено за даними фінансової звітності АТ КБ «ПриватБанк».

Генеральний коефіцієнт ліквідності вказує на те, наскільки Банк може використовувати свої ліквідні активи та захищений капітал для покриття своїх зобов'язань. Це важливий показник, який відображає, наскільки легко він може відповісти на вимоги своїх кредиторів у найкоротший термін. За досліджуваний період цей показник зменшився на 0,437 пункту. Початкове значення показника становило 0,661 пункту, а в звітному періоді (2023 рік) показник скоротився до 0,224 пункту.

Зниження цього показника свідчить про зменшення обсягу ліквідних активів та захищеного капіталу Банку, що може вплинути на його можливість виконати вимоги кредиторів у короткостроковий період.

Коефіцієнт захищеності капіталу відображає, наскільки велика частина власного капіталу Банку використовується для покриття інфляційних факторів та який тип активів є частиною його портфелю, таких як устаткування,

нерухомість та цінності. Цей показник також може вказувати на рівень забезпечення банку. Зниження розміру захищеного капіталу призвело до зменшення коефіцієнта захищеності капіталу банку. Зокрема, у 2019 році значення цього показника складало 0,868 пункту, а в 2023 році воно скоротилося до 0,757 пункту.

Рис. 2.9. Динаміка показника коефіцієнта захищеності капіталу АТ КБ «ПриватБанк» за період 2019–2023 роки.

Джерело: складено за даними фінансової звітності АТ КБ «ПриватБанк»

Дані свідчать про те, що менша частина власного капіталу АТ КБ «ПриватБанк» використовується для покриття інфляційних факторів, що може вказувати на те, що більша частина активів розміщена в менш ліквідних формах, що, в свою чергу, може вплинути на його забезпеченість та стійкість.

Коефіцієнт фондової капіталізації прибутку відображає відношення власних коштів Банку до коштів, які внесли його засновники. Збільшення цього показника виникає через зростання власних ресурсів і свідчить про покращення фінансової стійкості. Протягом досліджуваного періоду цей показник збільшився на 0,009 пункту.

Для підсумкового аналізу фінансового стану банку розрахуємо інтегральний показник за допомогою формули 2.1.

$$N_{2019} = 45 * 0,096:1 + 20 * 0,622:1 + 10 * 1,674:3 + 15 * 0,661:1 + 5 * 0,868:1 + 5 * 0,058:3 = 48 \text{ балів}$$

$$N_{2020} = 45 * 0,072:1 + 20 * 0,559:1 + 10 * 2,058:3 + 15 * 0,527:1 + 5 * 0,799:1 + 5 * 0,038:3 = 47 \text{ балів}$$

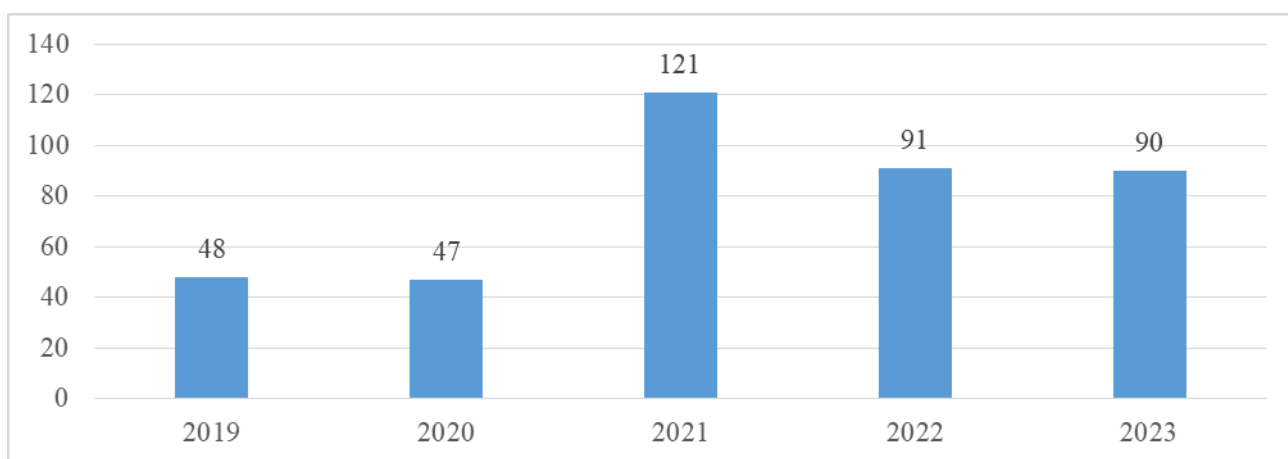
$$N_{2021} = 45 * 0,107:1 + 20 * 0,098:1 + 10 * 10,744:3 + 15 * 0,167:1 + 5 * 0,851:1 + 5 * 0,066:3 = 121 \text{ бал}$$

$$N_{2022} = 45 * 0,141:1 + 20 * 0,141:1 + 10 * 7,369:3 + 15 * 0,22:1 + 5 * 0,827:1 + 5 * 0,073:3 = 91 \text{ бал}$$

$$N_{2023} = 45 * 0,187:1 + 20 * 0,153:1 + 10 * 7,018:3 + 15 * 0,224:1 + 5 * 0,757:1 + 5 * 0,067:3 = 90 \text{ балів}$$

Значення інтегрального показника фінансового стану банківської установи АТ КБ "ПриватБанк" представлено на рис. 2.10. Важливо зазначити, що якщо отримане значення показника перевищує 40–50 балів, то можна вважати банк "ПриватБанк" дуже надійним. Навпаки, якщо це значення менше 25–30 балів, то надійність банку може бути під сумнівом.

Отже, можна виділити, що комерційний банк "ПриватБанк" характеризується високою надійністю. Наприклад, інтегральний показник за період з 2018 по 2022 роки зріс з 48 балів у 2018 році до 90 балів у звітному 2022 році, що свідчить про послідовний і значний зріст надійності.

Рис. 2.10. Динаміка інтегрального показника фінансового стану АТ КБ «ПриватБанк» за період 2019–2022 роки

Джерело: складено за даними фінансової звітності АТ КБ «ПриватБанк».

Розглядаючи усі вищезазначені аспекти та аналізуючи ключові показники комерційної активності та фінансового стану Банку, варто відзначити послідовний зріст його активів, зобов'язань та власного капіталу. Банк активно користується своїми зобов'язаннями, зокрема використовує кошти клієнтів, що, разом з ростом власного капіталу, відображає його стабільність і довіру до нього.

При оцінці фінансового стану банку важливо відзначити стале зростання основних показників. Незважаючи на певні сумніви щодо фінансового положення, інтегральний показник фінансового стану безперервно зростає, що свідчить про послідовне подолання потенційних кризових моментів та покращення ефективності його комерційної діяльності.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТА ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ

3.1. Механізми забезпечення фінансової стійкості та прибутковості АТ КБ «ПриватБанк» на основі моделі стрес-тестування

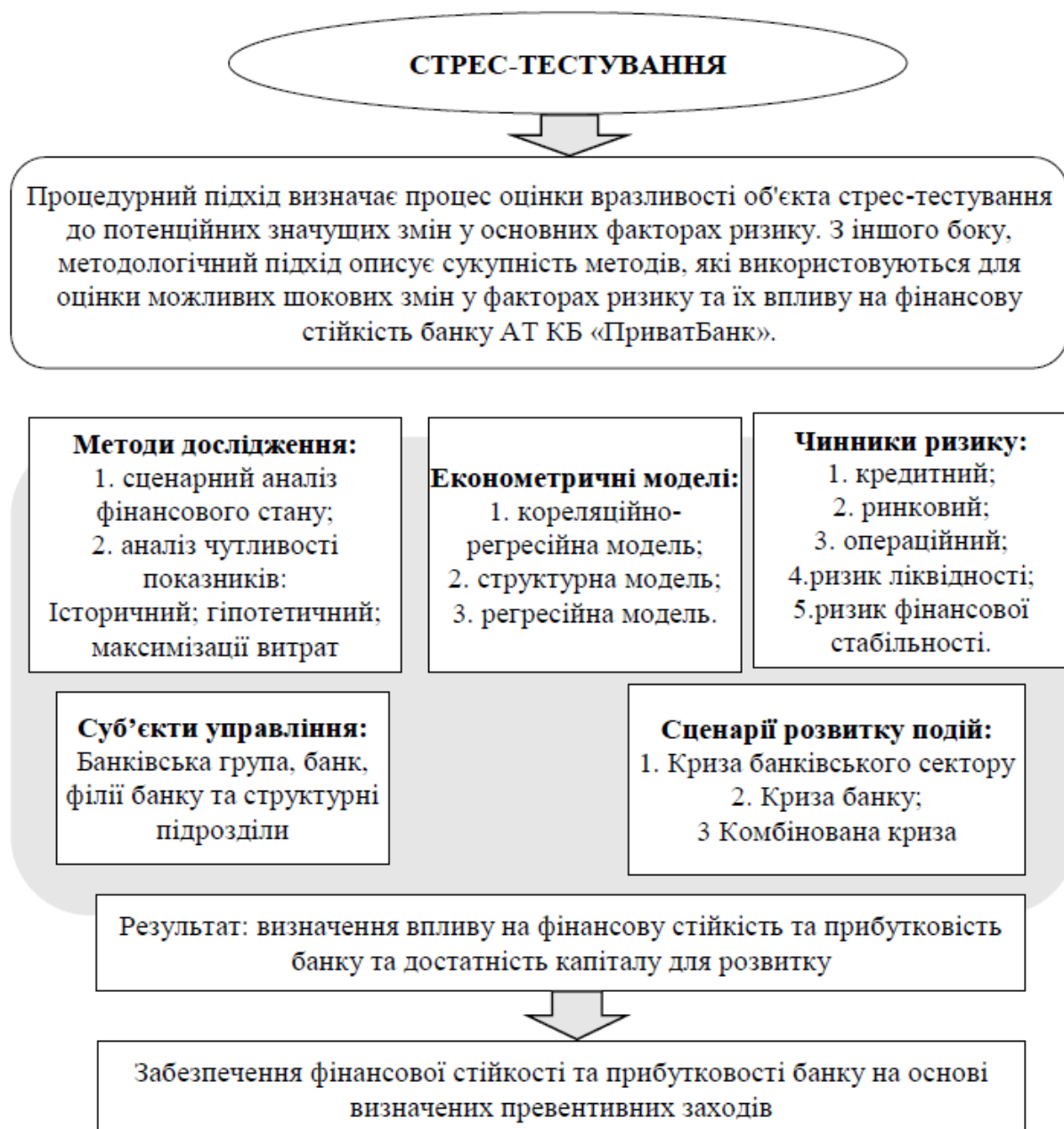
Концепція механізму забезпечення фінансової стійкості та прибутковості банку в сучасній банківській системі насправді базується на принципі превентивної дії та глибокого розуміння потенційних фінансових ризиків. Усвідомлюючи постійну загрозу можливих фінансових криз, кредитно-банківські установи вкладають значні зусилля в забезпечення достатнього рівня капіталу та ліквідності. Це дозволяє їм бути готовими покрити несподівані втрати, навіть якщо вони виникають в результаті реалізації малоймовірних подій. Такий підхід допомагає банкам зберігати стабільність у непередбачуваних умовах та мінімізувати вплив фінансових стресів на їхню прибутковість та репутацію [37].

Стрес-тестування фінансової стійкості та прибутковості Банку включає кілька ключових етапів. Спочатку визначаються основні метрики, які відображають фінансову стійкість, а також ідентифікуються та оцінюються можливі внутрішні та зовнішні чинники, що можуть суттєво вплинути на неї.

Потім проводиться аналіз впливу можливих негативних подій на фінансову стійкість банку за допомогою стрес-тестів, використовуючи різні методи та інструменти. На основі цього аналізу розробляються стратегії та заходи, спрямовані на підвищення фінансової стійкості та прибутковості банку в умовах навіть малоймовірних, але несприятливих сценаріїв.

Банк використовує цей метод для ефективної адаптації до змін у фінансовому середовищі та для забезпечення високого рівня готовності до ризиків. У своєму стрес-тестуванні фінансової стійкості він застосовує різноманітні методологічні та процедурні підходи для належної оцінки впливу

можливих негативних сценаріїв на свою фінансову стійкість.

Рис. 3.1. Пропонована схематична модель стрес-тестування для забезпечення фінансової стійкості та прибутковості АТ КБ «ПриватБанк» [63].

Навіть якщо банки в Україні мають достатні резерви капіталу для компенсації можливих втрат, нестабільність в операційному середовищі, спричинена війною з РФ та наслідками пандемії COVID-19, може викликати дефіцит банківського капіталу. Особливо це може стосуватися банків з ризиковим профілем бізнес-моделі та недостатніми стандартами управління ризиками, зокрема кредитними.

Враховуючи ці обставини та результати аналізу фінансової стійкості, які були представлені у попередніх частинах роботи, ми вважаємо доцільним використання достатності капіталу як ключового показника, що характеризує фінансову стійкість. Крім того, ми розробили оригінальний підхід до проведення стрес-тестів у механізмі забезпечення фінансової стійкості. На першому етапі ми дослідимо обсяги стрес-тестування, врахувавши той факт, що ключові показники фінансової стійкості та прибутковості Банку є досить низькими та знижуються, що обумовлює дослідження чинників, які впливають на цей процес (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

**Фактори, що беруться до уваги при впровадженні моделі стрес-тестування
АТ КБ «ПриватБанк»**

Групи ризиків	Основні чинники ризику	Ймовірність настання*, %
Процентний	Зростання облікової ставки НБУ на 1,2 пп. Зниження ставки UIR на 1,2 пп.	41,6
Валютний	Збільшення офіційного курсу валют на 10–20% Зростання співвідношення чистої відкритої позиції в іноземній валюті до капіталу на 10–20% Зростання співвідношення кредитів в іноземній валюті до сукупних валових кредитів на 5–10 %	66,9
Кредитний	Зростання співвідношення недіючих кредитів без урахування резервів до капіталу на 5–10% Зростання співвідношення великих відкритих позицій до капіталу на 5–10 % Міграція кредитів за рівнем якості на 5–10%	40,5
Ліквідності	Зниження обсягу коштів клієнтів на 5–10% Зростання відношення ліквідних активів до сукупних активів на 5–10% Зниження відношення ліквідних коштів до короткострокових зобов'язань банку на 5–10%	35,8
Макро	Зниження обсягу реального ВВП на 5-10% Зниження індексу обсягу с\г виробництва на 3-5% Зниження індексу промислової продукції на 2-4% Зниження обсягу ЗЕД на 3-5% Зростання цін на 5–10%	52,5

Комерційна діяльність Банку може бути піддана наступним ризикам у контексті зниження показників фінансової стійкості та прибутковості:

1) Ризик процентної ставки, ймовірність настання якого становить 41,6%, виникає через можливе зростання облікової ставки Національного банку України та зниження ставки UIR.

2) Валютний ризик із ймовірністю настання його 66,9%, що є найбільшим показником, за рахунок зростання курсу валют та збільшення чистої відкритої позиції в іноземній валюті відносно капіталу банку.

3) Кредитні ризики з ймовірністю настання близько 40,5% виникатимуть через перетік якісних кредитів, зростання кількості недіючих

кредитів та кредиторської заборгованості банку.

4) Ризики ліквідності (ймовірність появи – 35,8%) обумовлені зниженням обсягу коштів клієнтів та зменшенням кількості ліквідних активів комерційного банку.

Окремою категорією є макроризики, які виникають внаслідок зниження ВВП, зростання цін, погіршення ефективності зовнішньоекономічної діяльності та зменшення обсягу виробництва та реалізації промислової та сільськогосподарської продукції. Ймовірність настання такого типу ризиків є досить високою через негативні тенденції у макросфері, спричинені війною із рф.

На наступному етапі проведено аналіз побудови рівнянь регресії для кожного фактору ризику. За допомогою цього аналізу було встановлено, які фактори ризику мають найбільший вплив на фінансову стійкість. Зокрема, були виявлені такі важливі зв'язки:

- Прямий вплив – ставка UIR, співвідношення ліквідних коштів до короткострокових зобов'язань та відсоток кредитів в іноземній валюті у кредитному портфелі.

- Зворотний вплив – відсоток ліквідних активів у сукупних активах, частка непрацюючих кредитів та обсяг ВВП.

На шостому етапі, використовуючи поєднання історичних та гіпотетичних методів прогнозування даних, буде проведено стрес-тестування за двома сценаріями, як показано в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Прогнозування нормативу адекватності капіталу (Н2) АТ КБ

«ПриватБанк» у розрізі видів ризику

Прогнозоване значення Н2		01.01.2024 (факт)	01.03.2024 (факт)	01.06.2024 (прогноз)	01.09.2024 (прогноз)	01.01.2025 (прогноз)
Процентний	Softscenario	27,209	26,891	26,493	25,792	25,114
	Hardscenario	23,944	22,59	21,109	19,185	18,754
Валютний	Softscenario	24,205	23,508	23,091	22,905	22,763
	Hardscenario	21,672	21,561	20,965	19,108	18,517
Кредитний	Softscenario	26,792	26,142	25,853	24,902	24,459
	Hardscenario	24,781	23,106	22,109	21,202	20,505
Ліквідності	Softscenario	26,205	25,192	24,174	23,762	22,292
	Hardscenario	22,207	21,595	21,117	21,006	20,865
Макро	Softscenario	19,894	18,226	17,872	16,552	15,308
	Hardscenario	11,185	10,809	10,309	10,100	10,000

Джерело: прогнозовано за даними фінансової звітності та розрахованих показників фінансового стану АТ КБ «ПриватБанк»

Норматив достатності (або адекватності) регулятивного капіталу (Н2) відображає здатність АТ КБ "ПриватБанк" своєчасно та в повному обсязі виплатити свої зобов'язання, що виникають в результаті торговельних, кредитних або інших грошових операцій.

$$H2 = \frac{PK}{A + ЗГ} \times 100\%, \quad (3.1)$$

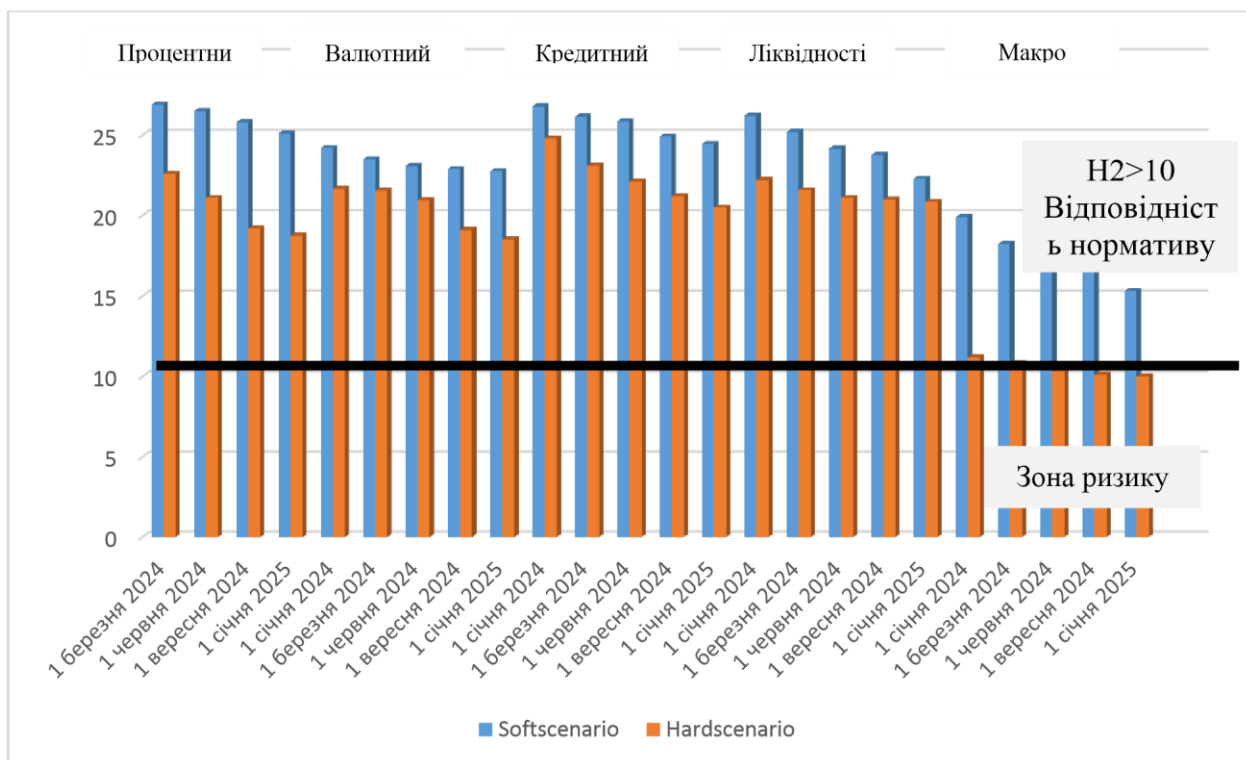
де РК – регулятивний капітал;

A – активи за мінусом прийнятних активів;

ЗГ – позабалансові зобов'язання.

Показник достатності (адекватності) регулятивного капіталу відображає рівень готовності банку до збалансованого управління ризиками, що виникають у його діяльності. Високе значення цього показника вказує на те, що банк має достатньо капіталу для покриття можливих втрат, що дозволяє власникам банку взяти на себе більший обсяг ризику. Натомість, низьке значення показника може свідчити про те, що банк великою мірою залежить від підтримки кредиторів та вкладників для покриття можливих втрат і ризиків.

Результати проведеного стрес-тестування свідчать про те, що при настанні шоківих подій, таких як війна з РФ, макроекономічна криза та очікувана нестабільність у банківському секторі, адекватність регулятивного капіталу Банку трохи зменшиться. У випадку тривалості негативних сценаріїв, фінансова стійкість та прибутковність банку можуть підійти до зниження, проте рівень адекватності капіталу залишатиметься в межах встановлених нормативів.

Рис. 3.2. Зміна передбачуваного показника ступеня адекватності капіталу (H2) АТ КБ «ПриватБанк» відображається у залежності від типів ризиків та можливих сценаріїв майбутніх подій.

Джерело: прогнозовано за даними фінансової звітності та розрахованих показників фінансового стану АТ КБ «ПриватБанк»

Результати проведеного стрес-тестування свідчать про те, що адекватність регулятивного капіталу Банку найбільше піддається впливу негативних наслідків шоківих факторів макроризиків та валютного ризику, які значно впливають на його діяльність та взагалі на український банківський сектор. Банк демонструє стійкість до ризиків ліквідності, проценту та

кредитування, які не суттєво впливають на його діяльність і знаходяться в межах нормативів навіть при різних сценаріях, які характеризуються пом'якшеними (soft) і жорсткими (hard) умовами. Щодо цього, найнижче значення цих ризиків при сценарії "soft" становить 22,292 пункти, а при сценарії "hard" - 18,517 пунктів.

Тим не менш, варто зазначити, що Банк виявляє достатню стійкість до різноманітних негативних подій, що були визначені в рамках даного дослідження. Це підтверджує та узгоджується з висновками аналітичної частини дослідження, що підтверджують стабільність бізнес-моделі банку. Наразі рівень показників адекватності капіталу (H2) не потребує докапіталізації, оскільки знаходиться на задовільному рівні, що підтверджує його фінансову стійкість.

Узагальнюючи, отримані результати підтверджують достатній рівень фінансової стійкості Банку. Було виявлено різні зони вразливості, зокрема більша вразливість до валютних та макроризиків, тоді як ризики ліквідності, проценту та кредитування менш впливають на банк. Це надає аналітичну підтримку для застосування регуляторних та управлінських заходів для запобігання та реагування на кризові ситуації, що забезпечить стабільність та прибутковість Банку в умовах непередбачуваних ринкових умов, спричинених війною.

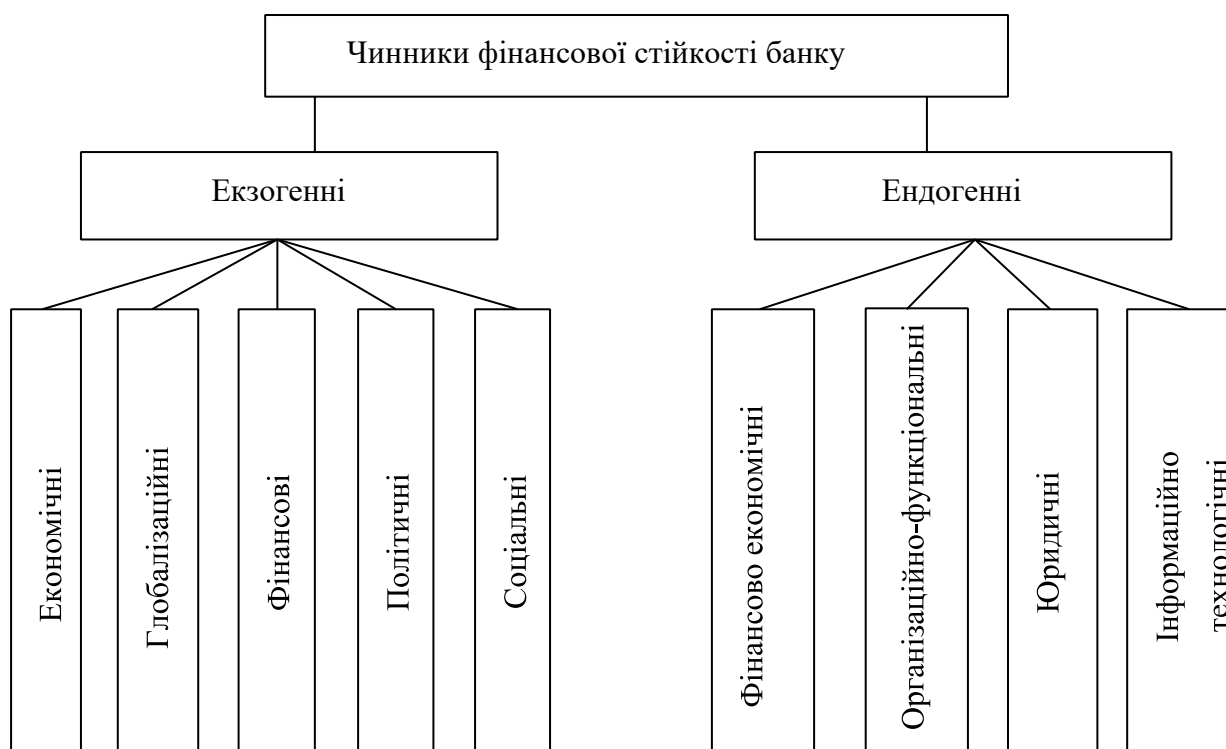
3.2. Обґрунтування заходів щодо досягнення оптимальних параметрів фінансової стійкості та надійності банку в умовах воєнного стану

Фінансова стійкість банку визначається збалансованістю грошових потоків, наявністю достатніх коштів для підтримання платоспроможності та ліквідності, а також прибутковою діяльністю. Стійкість банку полягає у його здатності постійно виконувати свої зобов'язання і забезпечувати належний

рівень прибутковості для нормального функціонування в конкурентному середовищі. На фінансову стійкість банку можуть впливати як зовнішні, так і внутрішні фактори. Тому важливо систематизувати та класифікувати ці фактори.

Економічні та глобалізаційні чинники мають ключове значення серед зовнішніх факторів. Стан загальноекономічної ситуації визначається параметрами, такими як стан платіжного балансу країни, інвестиційний клімат, стан реального сектору, економічні показники, обсяг тіньової економіки і рівень оновлення виробничого потенціалу. Глобалізація світової економіки призвела до інтеграції фінансових ринків, що значно прискорило поширення кризових явищ. Це збільшує ймовірність впливу глобальних криз на фінансову стійкість українських банків, що може мати суттєві наслідки для їх стабільності.

Рис.3.3. Чинники, що визначають фінансову стійкість [29; 30].

Фінансова стійкість банку визначається багатьма чинниками. Вплив фінансових факторів включає попит і пропозицію грошової маси, рівень

інфляції та інфляційні очікування, вартість та графік погашення державного боргу, рівень доходності на ринку цінних паперів, обмінний курс національної валюти, пропозицію валюти та напрямок монетарної політики центрального банку. Політичні чинники також відіграють важливу роль, оскільки створюють сприятливе середовище для розвитку банківського сектору, забезпечують рівні правила гри на фінансових ринках і формують ефективну нормативно-правову базу. Досягнення фінансової стабільності в банківському секторі неможливе без соціальної стабільності та відповідної соціальної політики уряду.

Для покращення прогнозних показників фінансової стійкості та надійності АТ КБ "ПриватБанк" в умовах воєнного стану рекомендується здійснити низку заходів. Перш за все, збільшити капітал та резерви. Збільшення капіталу забезпечить більшу стійкість банку до впливу негативних зовнішніх факторів, таких як воєнний стан. Крім того, збільшення резервів допоможе зменшити вплив несприятливих подій на фінансову стійкість банку, забезпечуючи додатковий захист у складних умовах.

Рис. 3.4. Заходи щодо формування ефективного ризик-менеджмент [27].

Для поліпшення прогностичних показників фінансової стійкості та надійності АТ КБ "ПриватБанк" в умовах воєнного стану можна запропонувати наступні заходи:

Посилення контролю за кредитним портфелем. Підвищення вимог до кредитного ризику та ужиття заходів для зменшення ризику неповернення кредитів можуть знизити ризик виникнення проблемної заборгованості.

Розробка планів і стратегій для мінімізації ризиків та невизначеності. Розроблення планів збільшення капіталу та резервів, зменшення ризику проблемної заборгованості та підвищення ефективності управління ризиками допоможе зменшити вплив негативних зовнішніх факторів на банк.

Розвиток систем антикризового управління, таких як кризові центри. Створення таких систем дозволить банку ефективно реагувати на негативні зовнішні фактори та зменшити їх вплив на фінансову стабільність.

Співпраця з державними органами. Посилення співпраці з державними органами може забезпечити банку додаткову підтримку та ресурси під час воєнного стану.

Планування та управління ризиками можуть включати ряд заходів, спрямованих на пом'якшення впливу негативних зовнішніх факторів на фінансову стійкість та надійність банку:

- Моніторинг економічного середовища та ліквідності, а також відслідковування змін у кількості проблемних кредитів і процентних ставок.
- Обмеження кількості позичальників однією юридичною особою або групою осіб, а також обмеження видачі великих кредитів на довгі строки та підтримка малих кредитів на короткі строки.
- Страхування кредитів на випадок неплатоспроможності банку внаслідок воєнного стану, включаючи страхування ризику неповернення кредитів та зобов'язань.
- Застосування індивідуальних відсоткових ставок для

корпоративних депозитів з бонусами, що стимулюють стабільні залишки на рахунках, а також впровадження програми лояльності для юридичних осіб.

– Впровадження нових послуг з кредитування корпоративних клієнтів та застосування індивідуального підходу до оцінки їх фінансового стану.

– Стягнення проблемної заборгованості шляхом запровадження індивідуального підходу та оптимізації процесу для прискорення розгляду справ.

Впровадження нових кредитних послуг для фізичних осіб. Розробка більш м'яких вимог до боржників в умовах воєнного стану та поствійськової відбудови, а також оптимальні умови кредитування для найбільш вразливих верств населення (пенсіонерів, студентів, осіб з інвалідністю).

Для покращення негативних прогнозів щодо фінансової стійкості та надійності АТ КБ "ПриватБанк" в умовах воєнного стану пропонуються наступні заходи:

1. Збільшення капіталу та резервів. Це підвищить стійкість банку до зовнішніх негативних факторів, таких як воєнний стан, та знизить вплив несприятливих подій на фінансову стабільність.

2. Посилення контролю за кредитним портфелем. Через підвищений ризик неповернення кредитів важливо запровадити заходи для зменшення ризику проблемної заборгованості, включаючи підвищення вимог до кредитного ризику та посилення процесів кредитування.

3. Розробка планів і стратегій для мінімізації ризиків. Це допоможе зменшити вплив негативних зовнішніх факторів. Наприклад, розробка планів зі збільшення капіталу та резервів, зниження ризику проблемної заборгованості та підвищення ефективності управління ризиками.

4. Розвиток систем антикризового управління. Запровадження кризових центрів дозволить банку ефективніше реагувати на зовнішні негативні фактори та зменшити їх вплив на фінансову стабільність.

5. Співпраця з державними органами. Це може забезпечити банку

додаткову підтримку та ресурси в умовах воєнного стану.

6. Планування та управління ризиками. Це дозволить пом'якшити вплив зовнішніх негативних факторів. Наприклад, включає моніторинг змін в економічному середовищі, ліквідності, зростання кількості проблемних кредитів та змін процентних ставок.

7. Обмеження кількості позичальників однією юридичною особою або групою осіб. Введення обмежень на видачу великих кредитів на довгі строки та підтримка малих кредитів на короткі строки.

8. Страхування кредитів на випадок неплатоспроможності банку внаслідок воєнного стану. Це включає страхування ризику неповернення кредитів та прирівняних до них зобов'язань.

9. Введення індивідуальних відсоткових ставок за корпоративними депозитами. Пропонування бонусу в розмірі 0,1-0,3% до діючої відсоткової ставки за строковими депозитами з терміном розміщення не менше трьох місяців для компаній, що надають послуги більше одного року.

10. Запровадження програми лояльності для юридичних осіб. Заохочення стабільних залишків на поточних рахунках через надання послуг та операцій, які дозволяють клієнтам отримувати відсоткові бонуси та інші вигоди.

11. Впровадження нових послуг з кредитування корпоративних клієнтів. Застосування індивідуального підходу до кожного позичальника з урахуванням його фінансового стану, обігових коштів, розміру бізнесу та репутації при наданні поновлюваних та кореспондентських кредитів.

12. Стягнення проблемної заборгованості. Введення індивідуального підходу до стягнення непрацюючих кредитів, розглядаючи кожен випадок окремо та оптимізуючи процес для прискорення розгляду справ.

13. Впровадження нових кредитних послуг для фізичних осіб. Розробка більш м'яких вимог до боржників в умовах воєнного стану та поствійськової відбудови, а також оптимальних умов кредитування для найбільш вразливих верств населення (пенсіонерів, студентів, осіб з інвалідністю).

14. Розширення спектру фінансових коефіцієнтів для перевірки фінансового стану клієнтів. Відбір та розробка фінансових показників для комплексного аналізу потенційних позичальників з урахуванням інших аспектів, таких як ділова репутація та сімейний стан.

15. Програми кредитування стартапів. Детальна оцінка бізнес-проектів з урахуванням усіх аспектів, таких як ризик, строки погашення та прибуток від кредитування суб'єкта господарювання.

16. Вдосконалення маркетингової політики. Систематична реклама в ЗМІ та інтернеті, прес-конференції, розповсюдження рекламних буклетів, надання додаткової інформації про банківські програми, робота з існуючими клієнтами, мотивування персоналу на залучення нових клієнтів, проведення благодійних акцій.

17. Побудова довіри серед потенційних клієнтів. Ретельні та постійні дослідження інтересів та потреб вкладників (юридичних та фізичних осіб) та надання найбільш зручної форми депозитних послуг, мінімізуючи витрати часу вкладників.

18. Підвищення інтересу до депозитних рахунків фізичних осіб. Модернізація депозитної політики, орієнтація на нові джерела залучення коштів, запровадження нових форм організації депозитних рахунків, активне використання можливостей комплексного обслуговування клієнтів, надання додаткових послуг вкладникам-фізичним особам в рамках традиційних депозитних продуктів.

19. Використання цінових методів залучення коштів. Формування банками відповідної процентної політики, спрямованої на залучення та утримання коштів населення на депозитних рахунках.

20. Використання нецінових методів залучення коштів. Підвищення якості реклами, покращення якості обслуговування клієнтів, розширення асортименту та комплексності депозитних послуг, додавання нових видів депозитних послуг, розширення філіальної мережі, залучення досвідченого менеджменту, який володіє навичками розробки та впровадження пакетів

депозитних послуг.

Ці заходи можуть значно підвищити фінансову стійкість та надійність банку, забезпечуючи йому стабільну роботу навіть в умовах складних зовнішніх обставин.

Рис. 3.5. Заходи, спрямовані на утримання лідируючих позицій та підвищення довіри вкладників до банку [19].

Для розширення ресурсної бази юридичних осіб, операції яких переведені на обслуговування до Банку, пропонуємо такі заходи: співпрацювати з підприємствами та організаціями, впроваджуючи систему консультацій з урахуванням їх галузевих особливостей та специфіки; залучати на розрахунково-касове обслуговування підприємства та організації, що фінансуються з місцевого та державного бюджетів; вжити заходів для ефективного розміщення банківських ресурсів з метою збільшення обсягів залучення депозитів від реального сектору економіки; розвивати послуги

надання банківських гарантій, оскільки зацікавленість клієнтів у цій послугі є високою; розробити та вдосконалити методіку аналізу активів та пасивів, що обліковуються на позабалансових рахунках. Також важливо оптимізувати грошові потоки з метою мінімізації витрат банку на ліквідність.

Рис. 3.6. Заходи з метою розширення ресурсної бази юридичних осіб, операції з обслуговування яких переведені на обслуговування до Банку [61].

Задля розширення ресурсної бази юридичних осіб, операції з обслуговування яких переведені на обслуговування до Банку, пропонуємо такі заходи. По-перше, необхідно співпрацювати з групами підприємств та організацій для запровадження системи консультацій, яка враховує галузеві особливості та специфіку їхньої діяльності. Важливо залучати до розрахунково-касового обслуговування підприємства та організації, що фінансуються з

місцевого та державного бюджетів.

Для збільшення обсягів залучення депозитів від реального сектору економіки слід ефективно розміщувати банківські ресурси. Варто також розвивати надання банківських гарантій, оскільки клієнти високо зацікавлені в цій послугі. Оптимізація вкладень у державні облігації також є важливим аспектом. Необхідно розробити та вдосконалити методику аналізу активів та пасивів, що обліковуються на позабалансових рахунках, для покращення фінансового планування.

Оптимізація грошових коштів та грошових потоків є ключовою для підвищення ефективності використання ресурсів та зменшення витрат банку. Це включає раціональне управління грошовими потоками, щоб мінімізувати витрати на ліквідність. Крім того, слід забезпечити активну співпрацю з місцевими засобами масової інформації для створення сприятливого іміджу Банку як надійної та стабільної фінансової установи, що надає широкий спектр фінансових послуг фізичним та юридичним особам.

Для обмеження ризиків, пов'язаних із кредитною діяльністю, Банк повинен встановити чітку систему повноважень щодо прийняття рішень. Наприклад, індивідуальні повноваження щодо операцій з високим рівнем ризику можуть бути делеговані департаменту ризик-менеджменту в межах стандартних умов продукту. Це також стосується клієнтів-фізичних осіб та клієнтів малого та середнього бізнесу.

Рис. 3.7. Заходи з метою обмеження кредитних ризиків, на які наражається Банк в результаті своєї кредитної діяльності [23].

З метою розширення ресурсної бази юридичних осіб, операції з обслуговування яких переведені на обслуговування до Банку, пропонуємо такі заходи. По-перше, необхідно співпрацювати з групами підприємств та організацій для запровадження системи консультацій, яка враховує галузеві особливості та специфіку їхньої діяльності. Важливо залучати до розрахунково-касового обслуговування підприємства та організації, що фінансуються з місцевого та державного бюджетів.

Для збільшення обсягів залучення депозитів від реального сектору економіки слід ефективно розміщувати банківські ресурси. Варто також розвивати надання банківських гарантій, оскільки клієнти високо зацікавлені в цій послугі. Оптимізація вкладень у державні облігації також є важливим аспектом. Необхідно розробити та вдосконалити методику аналізу активів та пасивів, що обліковуються на позабалансових рахунках, для покращення фінансового планування.

Оптимізація грошових коштів та грошових потоків є ключовою для підвищення ефективності використання ресурсів та зменшення витрат банку. Це включає раціональне управління грошовими потоками, щоб мінімізувати

витрати на ліквідність. Крім того, слід забезпечити активну співпрацю з місцевими засобами масової інформації для створення сприятливого іміджу Банку як надійної та стабільної фінансової установи, що надає широкий спектр фінансових послуг фізичним та юридичним особам.

Для обмеження ризиків, пов'язаних із кредитною діяльністю, Банк повинен встановити чітку систему повноважень щодо прийняття рішень. Наприклад, індивідуальні повноваження щодо операцій з високим рівнем ризику можуть бути делеговані департаменту ризик-менеджменту в межах стандартних умов продукту. Це також стосується клієнтів-фізичних осіб та клієнтів малого та середнього бізнесу.

Подвійні повноваження, або право подвійного підпису, повинні бути делеговані керівнику департаменту ризик-менеджменту разом із керівником відповідного бізнес-підрозділу для ризикових та неризикових операцій, відповідно до стандартних умов інструменту. Операція виконується лише за умови одноголосного позитивного рішення.

Колегіальні повноваження повинні бути делеговані Правлінням Кредитному комітету для розгляду висновків, коментарів або рекомендацій Юридичного департаменту, Департаменту цінних паперів та Департаменту ризик-менеджменту. Це включає коментарі щодо конкретних ризиків та заходів з їх мінімізації, пов'язаних із потенційними кредитними операціями. Рішення в цьому випадку приймаються більшістю голосів членів Кредитного комітету.

Ці заходи можуть допомогти АТ КБ "ПриватБанк" зберегти фінансову стабільність та довіру до банку в умовах воєнного стану.

ВИСНОВКИ

За результатами проведеного дослідження зроблено такі основні висновки та рекомендації:

1. Фінансова стійкість банку являє собою досягнення банком стану рівноваги, що характеризується оптимальним співвідношенням ризиків, доходів та прибутків. Це передбачає здатність банку ефективно виконувати зобов'язання перед свої вкладниками, кредиторами, власниками, державою тощо, а також забезпечувати постійний сталий розвиток, протистоячи впливу факторів зовнішнього та внутрішнього середовища.

2. Фінансова стійкість банку може бути оцінена з позицій різних суб'єктів, включаючи органи управління банку, потенційних клієнтів та вкладників, потенційних кредиторів та інвесторів, а також працівників банку. Підхід Національного банку України до оцінки фінансової стійкості банку, викладений у Постанові НБУ від 28.08.2001 р. № 368, спрямований на забезпечення стабільної діяльності банку та своєчасного виконання ним своїх зобов'язань перед вкладниками. Це включає запобігання нераціональному розподілу ресурсів та втраті капіталу через ризики, властиві банківським операціям, у відповідності з міжнародними принципами та стандартами. Науковий підхід до оцінки фінансової стійкості включає розрахунок відповідних коефіцієнтів та відносних показників.

3. Забезпечення фінансової стабільності та надійності банків є критично важливим завданням у будь-який час, але воно набуває особливого значення в умовах воєнного стану. На прикладі АТ КБ "Приватбанк" було проведено дослідження, в якому визначено ключові концептуальні засади забезпечення фінансової стабільності та надійності банків в умовах воєнного стану.

4. Складові механізму забезпечення фінансової стійкості банків включають в себе: суб'єкти фінансової стійкості (зовнішні суб'єкти: законодавчі органи, фінансові інституції, наглядові та банківські регулятори; внутрішні

суб'єкти: менеджмент, фінансові ресурси, органи управління ризиками), принципи фінансової стабільності, процеси забезпечення необхідного рівня фінансової стійкості банків.

5. Результати дослідження показали, що для забезпечення фінансової стійкості та надійності банків в умовах воєнного стану необхідно дотримуватися таких ключових принципів: забезпечення ліквідності, збереження капіталу, забезпечення безпеки, співпраця з державними органами, планування та управління ризиками, а також створення центру антикризового управління.

6. Інтегральний індекс надійності АТ КБ "ПриватБанк" на період 2021-2023 років був розрахований за методикою В. Кромонава. Результати показали, що отриманий рейтинг надійності банку є недостатньо високим для забезпечення стійкої позиції на ринку в короткостроковій перспективі, із середнім значенням інтегрального індексу 51. Це ставить під сумнів стабільність банку в поточній ситуації. Водночас банк залишається висококонкурентним серед інших українських кредитних установ. Слід підкреслити, що рейтингова оцінка за методикою Кромонава не є цілком об'єктивною, оскільки не враховує такі важливі аспекти, як прибутковість, якість активів та стабільність ресурсної бази. На нашу думку, покращити загальну оцінку надійності банку можна за рахунок ефективного перерозподілу пасивів.

7. Використання економіко-математичного моделювання може бути корисним інструментом для оцінки фінансової стійкості та надійності банків в умовах воєнного стану. Проте необхідно враховувати невизначеності та ризики, використовуючи стохастичні процеси і різні фактори, такі як зміни в економічному середовищі, зниження ліквідності, збільшення проблемних кредитів та зміни процентних ставок.

8. З врахуванням результатів дослідження можна прийти до висновку, що забезпечення стабільності та надійності фінансової сфери банків в умовах конфлікту можливо за умови виконання основних принципів та застосування

економіко-математичного моделювання для виявлення потенційних ризиків і розробки стратегій управління ними.

9. Серед умов для забезпечення фінансової стійкості сучасних банківських установ можна визначити належний розмір власного капіталу, який не перевищує необхідного рівня; підтримання збалансованої структури між активами, пасивами та грошовими ресурсами; збереження належного рівня прибутковості банківської діяльності.

10. Ключовими факторами, які впливають на фінансову стійкість банку, є соціально-політична ситуація в країні, загальна економічна кон'юнктура та ситуація на фінансовому ринку, а також внутрішня стабільність банківських установ.

11. Незважаючи на воєнний стан, діяльність українських банків поступово стабілізується. Хоча поки що не можна сказати, що це є стійкою тенденцією, банківська діяльність стає більш прозорою та передбачуваною для регуляторів та основних учасників ринку. Внаслідок цього, довіра до банківського сектору зросла, а управління банківськими ризиками стало більш якісним. Проте поточний фінансовий стан української банківської системи вимагає стратегічних перетворень для поліпшення її функціонування. Ці заходи мають бути організовані відповідно до конкретних проблем, з якими зіштовхується банківська система.

12. Основними стратегічними цілями банків в Україні для забезпечення фінансової стійкості та надійності в умовах поточного та післявоєнного періоду є надання фінансової підтримки пріоритетним галузям економіки та підприємствам критичної інфраструктури. Це означає, що банки стараються активно допомагати розвитку ключових секторів економіки та компаній, які забезпечують критичні послуги для суспільства. Далі, однією з головних мет стає забезпечення доступу до банківських послуг для захисту прав споживачів, зокрема громадян, навіть у випадках, коли банківські працівники можуть зіткнутися з фізичними загрозами. Це означає, що банки активно вдосконалюють системи безпеки та протоколи обслуговування клієнтів, щоб

забезпечити їхню безпеку та зручність. Крім того, банки створюють умови для швидкого відновлення своїх операцій та безперервності роботи, особливо в секторі державних банків. Це означає, що вони розробляють плани та процедури для ефективного відновлення роботи в разі будь-яких непередбачених обставин. Покладаються значні зусилля на створення ефективних систем фізичної безпеки, кібербезпеки та безпеки операційних систем, оскільки це допомагає захистити банківську інфраструктуру від зовнішніх загроз і зберегти довіру клієнтів. Банки також активно впроваджують заходи для зниження ризиків та підтримки своєї фінансової стабільності. Це може включати розробку нових стратегій управління ризиками, а також оперативне реагування на будь-які потенційні загрози.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Азаренкова Г. М., Белєнкова О. О. Рейтингове оцінювання як метод визначення кредитоспроможності позичальників банку. *Вісник Університету банківської справи Національного банку України*. 2021. № 1 (10). С. 219–223
2. Бабкіна І. Досвід зарубіжних країн щодо рейтингової оцінки діяльності банків. *Вісник Національного банку*. 2020. № 6. С. 31–33.
3. Банківські операції: підручник. 2-ге вид., допов. і перероб. Мороз А. М. та ін. К.: КНЕУ, 2012. 476 с.
4. Барановського О. І. Розвиток банківської системи України. К. : Ін-т економіки та прогнозування, 2018. 584 с.
5. Буряк А.В. Теоретичні підходи до визначення змісту банківської діяльності. *Ефективна економіка*. 2021. №10. <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=727>.
6. Вінниченко О. В., Гудзь А. В. Фінансовий стан банку та методи його оцінки в Україні. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2020. №69. С. 218–228.
7. Возняк В.Ю. Проблеми та перспективи розвитку банківської системи в Україні. URL: <http://libfor.com>.
8. Волосович С.В. Віртуальна валюта: глобалізаційні виклики і перспективи розвитку. *Економіка України*. 2016. № 4. С. 68–78.
9. Герасимович А. М., Парасій-Вергуненко І. М., Кочетков В. М. та ін. Аналіз банківської діяльності. Київ: КНЕУ, 2020. 599 с.
10. Гнилякевич І. В., Голубник О. Р., Палько І. М. Просування банківських послуг в умовах українського ринку інноваційних технологій. *Сталий розвиток економіки*. 2021. №6 (16). С 313–318.
11. Губарева І. О., Штаєр О. М. Визначення сукупності показників для оцінювання стану економічної безпеки банку. *Проблеми економіки*. 2020. №3. С. 66–75.

12. Демчук Н. І., Пархоменко Ю. В. Сучасний стан банківської системи України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2019. Вип. 3. С. 95–97.
13. Дем'яненко І. В., Бандура Ю. В. Роль НБУ в формуванні кредитного портфеля комерційного банку. *Ефективна економіка*. 2020. №2. С. 1-8. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=7650>
14. Дзюблюк О. Актуальні проблеми розвитку банківської системи України. *Банківська справа*. 2018. № 1. С. 3–32.
15. Дзюблюк О. В. Економічний розвиток і банківський сектор в умовах глобальної пандемічної кризи. *Фінанси України*. 2020. № 6. С. 25–55.
16. Дрозд І.В. Організаційно-функціональна трансформація банківського сектору економіки України: дис. канд. екон. наук: 08.00.08. ДВНЗ «УБС». Київ, 2019. 312 с.
17. Дружиніна В. В., Буряк Є. В., Нестеренко А. О. Теоретичні аспекти розвитку банківської діяльності. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2021. №2 (Т.1). С. 162–164.
18. Єгоричева С. Б. Інноваційна стратегія банків: сутність та класифікація. *Банківська справа*. 2019. № 6. С. 63-72.
19. Жарія Я. В. Методичні підходи до оцінювання рівня фінансової безпеки комерційного банку. *Фінансові дослідження*. 2016. №1. С. 130-137.
20. Жердецька Л. В., Городинський Д. І. Розвиток банківських технологій: загрози та можливості для банків. *Економіка і суспільство*. 2017. Вип. 10. С. 583-588.
21. Житар М.О., Ананьєва Ю.В. Особливості управління фінансовими результатами діяльності банківських установ. *Економічний вісник університету* 2019. № 40. С. 134–140.
22. Загородній А. Г. Банківська справа: термінологічний словник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2020. 508 с.
23. Зайцева Л. О. Банківська система України: стан, проблеми розвитку. *Бізнес-Інформ: економіка, фінанси, грошовий обіг і кредит*. 2020. №1.

С. 280-285.

24. Золотарьова О. В. Сучасний стан та перспективи розвитку банківської системи України. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/пере_2019_1_5.

25. Зубова В. В., Шевченко Т. О. Аналіз основних показників розвитку банківської системи України. *Ефективна економіка*. 2017. №5. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5577>.

26. Інструкція про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України, затв. постановою Правління НБУ від 24.10.2011 р. № 373. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>

27. Карчева Г. Т. Фінансовий стан банків України в умовах загрози світової фінансово-економічної кризи. *Ефективна економіка*. 2020. №3. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/3_2020/11.pdf.

28. Коваленко В. В. Розвиток FinTech: загрози та перспективи для банків України. *Приазовський економічний вісник*. 2018. Вип. 4 (09). С.127-133.

29. Коваленко В. В. Управління проблемними банками в системі забезпечення фінансової стійкості банківської системи. *Вісник Дніпропетровського університету*. 2020. Вип. 4 (2). С. 67–72.

30. Коваленко В.В., Коренєва О.Г., Черкашина К.Ф., Крухмаль О.В. Банківська система України: монографія. Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2020. 187 с.

31. Копилюк О. І., Музичка О. М. Банківські операції: навч. посіб.. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 536 с.

32. Кривич Я. М. Інноваційний потенціал банку як фактор вибору стратегії подальшого розвитку. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії і практики*. Збірник наукових праць. 2011. Випуск 1 (10). С. 86-90.

33. Крухмаль О., Криклій О. Особливості фінансового аналізу банку. *Економічний аналіз*. 2012. Т. 11 (1). С .377–383.

34. Кузьменко О. В., Овчаренко В. О. Тенденції розвитку сучасних банківських технологій. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2019. № 2. С.98–103

35. Купалова Г. І. Теорія економічного аналізу. URL: https://pidru4niki.com/1584072015160/ekonomika/teoriya_ekonomichnogo_analizu
36. Літошенко А. В. Технологія blockchain: переваги та неочевидні можливості використання у різних галузях. *Економіка та держава*. 2017. № 8. С. 77–79.
37. Марич М. Г., Марич А. В. Оцінка фінансової стійкості комерційних банків України на сучасному етапі розвитку. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. №17. С. 698–703.
38. Матлага Л. О. Іноземний капітал та його вплив на розвиток банківської системи України. *Наука й економіка*. Науково-теоретичний журнал Хмельницького економічного університету. 2013. Випуск 1(29). С. 43-49
39. Меда Н. С. Поняття банківського товару і його зв'язок із категоріями «банківський продукт», «банківська послуга» та «банківська операція». *Збірник наукових праць*. 2014. Вип. 38. С. 196–204.
40. Мезенцева Л. А. Трансформація банківського бізнесу. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2016. № 15. С. 86–97.
41. Миськів Г. В. Розвиток банківської системи України в сучасних умовах. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2019. Вип.19.8. С. 203-204.
42. Міністерство фінансів України. Офіційний сайт. URL: <https://minfin.com.ua/>
43. Національний банк України. Офіційний сайт. URL: <https://bank.gov.ua/>
44. Онищенко Ю. І., Кахович Ю. В. Особливості сучасної структури банківської системи України. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2017. Вип. 24. Ч. 2. С. 99–103.
45. Офіційний сайт АТ КБ «ПриватБанк» : веб-сайт. URL: <https://privatbank.ua/>
46. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. URL: www.ukrstat.gov.ua.
47. Офіційний сайт Національного рейтингового агентства «РЮРІК».

URL: <http://rurik.com.ua>.

48. Павленко Р. В. Факторний аналіз прибутковості діяльності банку як детальна оцінка її результативності. *Проблеми науки*. 2021. № 8. С. 33-42

49. Пересадько Г. О., Ніколаєва К. О. Інноваційні стратегії банку. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2012. № 1. С. 169-173. URL: <http://mmi.fem.sumdu.edu.ua>

50. Показники банківської діяльності. Асоціація українських банків. URL: http://aub.org.ua/index.php?option=com_arhive_docs=136&menu=104&Itemid=112.

51. Прасолова С. П., Вовченко О. С. Банківські операції : навч. посіб. та практ. Київ: «Центр учбової літератури», 2018. 568 с.

52. Про банки і банківську діяльність : закон України від 07.12.2000 № 2121–III. URL: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1087.635.27&nobreak=1#st47>.

53. Про затвердження Правил здійснення оцінки стійкості банків і банківської системи України в 2023 р.: наказ Прав. НБУ від 16 серп. 2023. № 100. 2023.

54. Про схвалення методичних рекомендацій щодо організації корпоративного управління в банках України: Рішення Правління Національного банку України від 03.12.2018 р. № 814-рш. *Верховна рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/vr814500-18#Text>

55. Прокопенко І. Ф., Ганін В. І. Основи банківської справи: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ: Центр навчальної літератури, 2015. 404 с.

56. Радіонова Н. Й., Терещук В. В. Розрахункові операції за допомогою дистанційних банківських послуг: переваги та недоліки. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/2_2016/22.pdf.

57. Рудевська В. І. Теоретичні підходи до визначення сутності банківської діяльності. *Підприємництво та інновації*. 2020. Випуск 12. С. 194–199.

58. Самородов Б. В. Опис бізнес-процесу діагностики фінансового

стану банку. *Банківська справа*. 2018. Вип. 2 (130). С. 72–77.

59. Семенцов Р. В., Самородов Б. В. Діагностика фінансового стану банку: визначення ймовірності дефолту банку. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2018. Вип. 19. Ч. 3. С. 40–44.

60. Сенищ П. М. Банківська діяльність в реалізації державної політики економічного зростання України. автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра екон. наук: 08.00.08. Київ, 2017. 42 с.

61. Сисоєнко І. А., Карлюка Д.О. Аналіз основних фінансових показників діяльності банків України. *Підприємництво та інновації*. 2022. Вип. 23. С. 132–137.

62. Ческідова І. О, Бурковська А. В. Економічні нормативи як інструмент банківського регулювання та нагляду. *Науковий простір: актуальні питання, досягнення та інновації*. матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Хмельницький, 13 травня 2022. С. 52-56.

63. Швайко М. Л., Микиша А. Д. Сучасні тенденції розвитку банківської системи України. *Соціальна економіка*. 2022. №63. С. 145–155.

64. Шкляр А. Класичний банкінг: напрями трансформації в умовах технологічної революції. *Український соціум*. 2018. №1 (64). С. 49–58.

65. Шпильовий В. А., Фімяр С. В. Концептуальні підходи до визначення сутності банківської діяльності в умовах модернізації економічної системи. *Агросвіт*. 2015. № 13. С. 14–18.

66. Шуліка Б. В., Чуб П. М. Вплив COVID-19 на банківський сектор економіки України. *Сучасні гроші, банківські послуги та фінансові інновації в цифровій економіці*: матеріали міжнар. наук.-практ. інтерн. конф., м. Київ, 23 березня 2020. С. 289-292

67. Щербатих Д. В. Сучасні методи стрес-тестування банківської системи України. *Економіка і суспільство*. 2018. №19. С. 1210-1218.

Додатки